POMEGRANATE PRODUCTION
د انارو تولید

Prepared by
University of California at Davis, and
The International Foundation of Hope (IF HOPE) under subcontract with
USAID's Alternative Development Program – Eastern Region
ترتیب او جوړونه: په Davis کې د کلیفورنیا پوهنتون او د امریکا د متحده ایالتونو د نړیوالې پرمختیایي ادارې د ختیزې سیمې د متبادل پرمختګ پروګرام فرعي قراردادي د (IF HOPE) نړیواله مؤسسه

These training materials have been made possible by the generous support of the American People through the United Sates Agency for International Development (USAID). The contents of this document are the sole responsibility of the authors and do not necessarily reflect the views of USAID, The United States Government or Development Alternatives, Inc.

دا روزنیز مواد د امریکا د متحده ایالتونو د نړیوالې پرمختیایي ادارې له لارې د امریکا د خلکو د پراخې مرستې په وسیله راټول شوي دي. د دې کتاب د ټولو محتویاتو مسؤلیت یوازې او یوازې د کتاب د لیکوالانو پر غاړه دی او په هیڅ ډول د USAID، د امریکا د حکومت او د DAI د کمپنۍ د نظر څرګندوی نه دي.

www.aghalibrary.com

سریزه

دا چې د کرنې په وده کې د ترویج د کارکوونکو نقش ډېر مهم دی له همدې امله د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت هم دا اړتیا ولیدله چې خپل د ترویج مدیران او مامورین په داسې مهارتونو او پوهه سنبال کړي چې وکولی شي د هغې کرنیزې ټولنې اړتیاوو ته ځواب ووایې چې په تدریجي توګه د مغلقو تولیدي سیسیتمونو پر لور پرمختګ کوي.

د انارود تولید په هکله په ساحه کې کاریدونکی دا لارښودکتاب- او ددې سلسلې نور کتابونه باید تل د ترویج له مامورینو سره موجود اوسي. دا لارښود کتاب د افغانستان د ختیزې سیمې دمشهورو مېوو له ډلې څخه د انارو د اصلي ځای، تجارتي استعمال، تولیدي سیستمونو او بازارموندنې په اړه تفصیلي معلومات لري. یاده دې وي چې انار د یو شمېر نورو مېوو تر څنګ ښه ثابت شوی بازار لري.

که څه هم په دې کتاب کې موجودې ځینې لارې چارې به زمونږ دهېواد د کرنې په برخه کې نوې وي خو دا ټول هغه څه دي چې که چېرې مونږ وغواړو افغانی کرنیز سیستم یوه داسې نوې پړاو ته ور داخل کړو په کوم کې چې کرنیز تولیدات د بازار له غوښتنو سره سم وي، نو باید چې لاندې ذکر شوې لارې چارې په پام کې ونېسو.

مونږ تاسې ته بلنه درکوو چې دیوې داسې تاریخي پروژې یوه برخه شئ چې له مخې یې د افغانستان دودیز کرنیز سیستم د نوو کرنیزو لارو چارو په خپلولو او عملي کولو سره په یو عصري کرنیز سیستم بدل کړو، له بزګرانو سره مرسته وکړو چې پر بازار ولاړ اقتصاد کې بریالیتوبونه تر لاسه کړي او ددې ټولو نه مهمه دا چې کرنه د یو کاروبار په ډول خپله کړي. ددې ټولو موخو د ترلاسه کولو لپاره د بزګرانو او د ترویج دمامورینو ترمنځ د داسې نږدې اړیکو منځ ته راتلو ته اړتیا ده چې په کې مونږ دترویج مامورین خپل ځانونه د بزګرانو زړونو ته د خبرو له لارې نه، بلکه هغوی ته دعملي لارښوونو او زده کړو له لارې نږدې کړو.

دا لارښود کتاب دهغو مرستو او موادو دسلسلې یوه برخه ده چې د ختیزې سیمې دمتبادل پرمختګ پروګرام په ملاتړ او مرسته چمتو شوي دي.

محمد حسین صافی، د ننګرهار د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ ریس

محمد اسمعیل دولتزی، د لغمان د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ ریس

الحاج محمد محصل، د کنړ د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ ریس

USAID | AFGHANISTAN
FROM THE AMERICAN PEOPLE
Alternative Development Program—Eastern Region ADP/E

د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت

www.aghalibrary.com

لیکلـړ

۱. انار : سرچینه یې او چیرته کرل کیږي.. ۵

۲. انار څه ډول میوه ده ؟... ٦

نوعې یا ډولونه :.. ۷

د میوو په اړه مهم مشخصات :... ۱۰

د انارو د کرلو لپاره کومو شیانو ته اړتیا ده ؟.. ۱۱

۳. په افغانستان کې انارپه کوموځایونو اوکوم ډولونه یې کرل کیږي؟.................. ۱۲

۴.د باغ پلان ګوزاري:... ۱۲

د ډول یا نوعې غوره کول.. ۱۲

د موقعیت غوره کول او تیارول:... ۱٤

له یخ وهنې څخه ساتنه :.. ۱٤

د خاوري تیارول ، سمون او سره ورکول :... ۱۵

د کرلو څخه مخکې د سرې ورکول : Pre-planting Fertilization :................... ۱۵

د نیالګیو کېنولو ډیزاین یا Planting design:...................................... ۱٦

۵. د باغ جوړول: ۱۸

د قوریې ونې او دهغې کرل :.. ۱۸

اوبه:.. ۱۹

د نویو کېنول شویو نیالګیو روزل او ښاخه بري :................................... ۲۰

د انارو د ونې د ښاخه بري عمومې دودونه :.. ۲۱

د روزنې سیستمونه Training System:.. ۲۳

د ښاخه برۍ ډولونه:.. ۲٤

۶. د باغ اداره او تنظیم ORCHARD MANAGEMENT :........................... ۲٦

د رسیدلي باغ پاملرنه کول.. ۲٦

په کلیفورنیا کې په نمونوي ډول دسرې استعمال:..................................... ۲۷

دعناصرو دکمښت د نښو پیژندل:... ۲۹

اوبه خور:... ۳۰

د میوې رنګړي کول:... ۳۲

۷. د انارو غتې ناروغۍ ، حشرات او د هغوی کنټرول:................................. ۳۲

سپږۍ یا Aphids:.. ۳٤

سپږۍ Mites:... ۳٤

چینجي Worms :... ۳۵

د انارو ناروغۍ، علایم او اداره کول :... ۳٦

www.aghalibrary.com

د انارو د حاصل راټولول او سنبالول: ۳۷
د انارو د مېوو پروسس: ۳۷
۸. پوښتنې بوټي ۴۰
ولې پوښتنې بوټي وکرل شي؟ ۴۰
د پوښتنې بوټو زیانونه: ۴۰
سپارښتنې Recommendations: ۴۱

www.aghalibrary.com

۱. انار : سرچینه یي او چیرته کرل کیږي.

انار د ایران ، شمالي هند ، همالیا او په اسیا کې د مدیتراني او ققفاز په زونونو کې له پخوا وختونو راهیسې کرل کیده او ویل کیږي چې اصلي منشا او مبدا یې هم یاد شوي ځایونه دي. انار په هر ډول خاوره او آب و هوا کې توافق کوي .د وچکالۍ ، مالګې ، د اوسپنې د کموالي او فعال کلسیم کاربونیټ په وړاندي مقاوم دي. په پراخه ډول په ټول ایران ، هند ، د سویل ختیزې اسیا په وچو برخو کې ، ملایا (Malaya) شرقي اندیز (East Indies) او د متحده ایالاتو او لاتین امریکا په وچو او تودو سیمو کې کرل کیږي. انار معمولاد بحرله سطحې څخه د ۱۰۰۰ مترو نه په ټیټو سیمو کې کرل کیږي او په تودو او نیمه تودو سیمو پوري محدود دي ولي په وچ او نیمه وچ اقلیم کې ښه کرل کیږي. په هغه ځایونو کې په زړه پوري وده کوي په کومو کې چې ژمې سوړ او اوړي تود وي .انار د سړو حالاتو په مقابل کې د مقاومت توان لري مګر ۱۰- درجې د سانتي ګراد څخه د ټیټو سړو په وړاندې تر ډیره وخته ژوندي نشي پاتي کیداي. په ۳۰ درجې د سانتي ګراد تودوخه او وچ اقلیم کې د میوې د ودي په دوران کې د ښه جنسیت میوې تولیدوي .هغه ساحي چې ډیر رطوبت او بارانونه لري د انارو د کر لپاره په بشپړ ډول مناسبي ندي.

او که چیري انار د نو موړو شرایطو لاندي تولید شي نو لاسته راغلي انار به لږ خوړوالي ولري او په پر لپسي توګه به وغورځیږي .

اوس مهال انار د جنوبي قطب څخه پرته په ټولو لویو وچو (براعظمونو) کې کرل کیږي. د انارو تولید په نړیواله کچه د امریکا په متحده ایالاتو د (کالیفورنیا ، اریزونا) په واسطه رهبري کیږي او د ترکیې ، تونیس ، هسپانیه ، او ایران په واسطه تعقیبیږي . که څه هم په عمومې صورت قبول شوي احصاییه وجود لري .

- کالیفورنیا تقریباً ۱۷۰۰۰ میټریک ټنه انار له ۱۲۱۴ هکتاره څخه د ۴،۹ میلونه ډالرو په ارزښت تولیدوي . د میوو د روغتیایي ګټو د لوړوالي په اسا س د انارو کر زیاتیږي .
- په تونس کې په **۱۹۹۹** م کال کې ټول ټال د ۱۵۰۰۰ هکتاره ساحي کې چې معمولاً **۵** میلونه د انارو ونې په مخلوطو میوه دارو باغونو کې کرل شوي یا هم توزیع شوي دي راپور ورکړل شوي دي . په ۱۹۹۷ کال کې کلني تولید **۵۰۰۰۰** ټنه وه چې په عادي ډول په محلي بازارونو کې خرڅیده لږه برخه (۱ %)یي صادریده .
- ترکیې په ۱۹۹۲ ل م کال کې **۵۲۰۰۰** ټنه د کلني تولید راپور ورکړ .
- ایران په **۲۰۰۵** م کال کې ۷۰۰۰۰۰ ټنه د انارو د تولید راپور ورکړ
- اوس مهال د افغانستا ن تقریباً په سلو کې دوه برخې د کرنې تولید د انارو څخه لاسته راځي چې په بلخ، هلمند او نیمروز ولایتونو کې کرل کیږي.

(Altai Consulting, Kabul, Afghanistan and FAO Survey 1997, 2003)

د انارو محلي نوعي چې د قندهار ولایت په ۴۰۳۲ جریبو یا ۸۰۶ هکتارو کې کرل کېږي د لوړ کیفیت او تولید په توګه پیژندل کېږي. دبزګرانو د راپور له مخي 1720kg /jerib تولید د ډنډ ولسوالي څخه او ۳۸۰۰kg /jerib تولید د ارغنداب ولسوالي څخه لاسته راځي. د فراه ولایت هم د انارو د لوړ تولید او ښه کیفیت په درلودلو سره چې 1097kg/jerib تولید ورڅخه په لاس راځي زیات شهرت لري چې په کې انار د مهمو حاصلاتو د جملي څخه په دوهمه درجه کې قرار لري.
د انارو تولید د انارو د تولید د لوړي تقاضا په مناسبت خصوصاً د انارو د جوس چې د روغتیایي ګټو په پیژندلو سره زیاتیږي .

۲. انار څه ډول مېوه ده ؟

انار (Punica granatum)یو بوټي یا یو وړه ونه ده چې لوړوالي یي ۸مترو ته رسیږي (زیاتره نسبتاً وړې وي) چې په تودوسیمو کې تل شني وي او نیمه تودو او معتدله ساحو کې پاڼریژي وي .دانارو نیالګي ډیر لږ تیره وزمه ، پاڼریژي ،وړې ، تنګې او اوږد وزمه پاڼې او لنډ ډنډرکي لري.د انارو ساقه د یو سور نصواري رنګه پوټکې پواسطه پوښل شوي کومه چې بیا وروسته په خړ رنګ بدلیږي . ښاخونه یي شخ ، زاویه لرونکې او بعضي وختونه تیره وزمه وي.د بوټي د بیخ څخه د ډنډرکو یو قوي مېلان د بوټي د ودي په وخت کې رامنځ ته کېږي .په باغونو کې معمولاً نیالګي د یوې ساقې په درلودلو سره د یو نیالګي یا ونې په ښه روزل کېږي او همدارنګه ونې کېداي شي چې د څو ساقو په درلودلو سره د یو نیالګي یا ونې په ښه وروزل شي . ونې کېداي شي چې د څو ساقو په درلودلو سره په سړو سیمو کې هم وروزل شي تر دې چې د ټولې ونې د لمنځه تللو خطر کم شي .دانارو ونې کېداي شي چې د دوه سوه کالو په اوږدو کې ژوندي پاتې شي ولې د مېوې ورکولو توان یي د ۱۵ کالو څخه وروسته کمېږي او ونې بې ثمره کېږي.زیاتره انار په دوهم کال مېوه تولیدوي (بعضي په لومړي کال کې مېوه تولیدوي) مګر اساسي مېوه نیول یې د دریو څخه تر پنځو کلونو پوري نه شروع کېږي .

د انارو ګلان کېداي شي چې سپین ، ګلابي ، سره او یا هم نارنجي وي . ګلان کېداي شي مذکر (د لویدلو تخمو سره) یا بشپړ وي چې د مذکر او مونث برخو لرونکې وي او تولید ورکړي. زیاتره انار ځانګړي ګرده افشاني لري که چېرته دوهم ډول (نوعه) موجوده وي تر څو ګډه ګرده افشاني (Cross Pollination)صورت ونیسي نو بیا هم انار ښه حاصل ورکوي.د ګډې القاح نیولو په صورت کې د مېوو مقدار ۳۸% زیاتیږي .بعضي انار ځاني القاح نلري او Compatible pollenizers ته اړتیا لري. ګرده افشاني د حشراتو پواسطه معمولاً د شاتو دمچېو پواسطه رامنځ ته کېږي په عام ډول د انارو د مختلفو نوعو یا ډولونو ګل غوړیدنه(مارچ ـ اپریل) او (جولایي ـ اګست) تر منځ رامنځ ته کېږي. نوموړي غوړیدنه د لسو څخه تر دولسو اونیو پوري او هم تر زیات وخت پورې جاري وي چې دا عمل د نوعې او جعرافیاوي موقعیت پوري اړه لري . د بشپړې

غوړیدنې موده تقریباً په یو مباشت کې پاي ته رسیږي . د نارینه ګلانو سلنه (فیصدي) د ٪ ۲۰- ٪ ۷۰ څخه لوړه وي چې دا سلنه (فیصدي) د انارو په نوعو او موسم پوري اړه لري . د مختلفو نوعو یا ډولونو په صورت کې د ګل غوړیدنې په موده کې دوه ډوله ګلان (زیات نارینه ګلان یا زیات بشپړ ګلان) تر ستر ګو کیږي . مګر په عا مه توګه بشپړ ګلان په زیات مقدار سره موجود وي ولې په تدریج ډول د ګل رسیدلو تر وخته کمیږي او وروسته بیا زیاتیږي . د مېوې ساتنه (دمېوې د ټولولو په وخت کې) مخکنیو ګلانو څخه تر رسیدلو ګلانو پوري ۳۰ فیصده د مخکښې ګل په غوړیدنې کې او ۸۰ فیصده د وروستي ګل دغوړیدنې په دوران کې زیاتیږي. هغه ګلان چې د ګل غوړیدنې څخه څلور یا پنځه اونې وروسته تولید شوي وي لوړ حاصل ۹۰ فیصده د مېوو لږ چاودیدل او د غوره جنسیت مېوې ورکوي. پدي ډول د لومړنیو مېوو د رنګړي کولو پواسطه په مجموعي ډول د مېوو جنسیت اصلاح کوي . د انارو مېوه د ۵,۳څخه تر ۷,۵سانتي متر پوري پراخه او وزن یې د ۳۰ څخه تر ۱۲۰ ګرامه پوري دي چې د ۳ څخه تر۷ مباشتو په جریان کې وده کوي او پخیږي . انار څرمن وزمه ښویه پوټکې لري او په نویو غیر قابل خوراک پردو ویشل شوي چې یو شمېر حجري تشکېلوي.
ټول زاویه لرونکي تخمونه د شیرې لرونکې کڅوړې په ډول وجود لري. د انارو مېوه کېداي شي چې سپینه یا شنه یا ګلابي وي. د انارو د مېوې بهرنۍ طبقه کېداي شي چې سپینه یا شنه ، ګلابي او یا سره وي او ژیړ ته ورته پس منظر ولري او د شیرې رنګ د بهرنۍ طبقې رنګ تعقیب کړي .د انارو د مېوې د ښه خوند د لاسته راوړلو په خا طر د مېوو د تولیدولو په دوران کې لوړې تودوخې ته ضرورت دی د مېوې رنګ د نوعې په خصوصیاتو پوري اړه لري.

نوعې یا ډولونه :

د انارو (Genus punica) یوازي بل ډول P.Proto-punica چې P.nana هم ورته ویل کیږي وجود لري کوم چې په تجارتي ډول نه تولیدیږي او یا د خوړلو وړ نه دي. د یو هیواد د ډیرو نوعو نومونه بې ساري دي چې چېرته کرل شوي او ارثي سرچېنه یې هم بعضې وختونه غیر مشخصه وي او دا ځکه چې د یو ډول یا نوعې د یو څخه زیات نومونه وي .په زیاتره هیوادونو کې د انارو په سلګونو نوعې موجودي وي بعضې وختونه نوعې یا ډولونه د خوږو ، خوږو او تروو ، وختي ، منځنې او ناوخته موسم د جوس په خاطر، د مېز د سر مېوه (د مېز په سر د ډوډي خوړلو په وخت) نرمه دانه لرونکې او کلکه دانه لرونکې یا د ډیرو دانو لرونکې او لږو دانو لرونکو له مخې صنف بندي کیږي. د ډولونو یا نوعو نومونه بعضې وختونه د کرلو د ځاي څخه او یا هم د مېوې د رنګ څخه سر چېنه اخلي.که څه هم د انارو ۳۰۰۰ نوعې پیژندل شوي خو یوازي یوه نوعه Wonderful یې په عام ډول په نړیواله کچه خصوصاً په کلیفورنیا ، چلي او اسرایلو کې کرل کیږي.کلک زړي لرونکې مېوې د خوړلو ټیټ جنسیت لري نو همدا علت دي چې نرم زړو لرونکو نوعو ته امتیاز ورکول کیږي . کلک زړې مېوې چې د تور رنګ لرونکې وي زیاتره د جوس او د پروسیس پخاطر ورڅخه کار اخستل کیږي .

د امریکا متحده ایالات (USA):

د Wonderful نوعې د قلمې په شکل د فلوریډا (Florida) ایالت څخه سرچینه اخیستې او په ۱۸۹۲ م کال په کلیفورنیا کې تکثیر شوي . مېوه يې ګرده مګر قطبي ساحه يې هموار ده او همدا رنګه نوموړي نوعه ډیره لویه ، تته ارغواني ، سور رنګې ، ضخیم پوټکي لرونکې ، جوس لرونکې او نیمه کلک زړي ده .

بوټی يې قوي او حاصل ورکونکی دی . نوموړې نوعه غټه ارغواني سره مېوه لري چې په تاوده اقلیم کې د ښه جنسیت مېوه ورکوي او په هر ډول خاوره کې تر ډیره وخته ژوندی پاتې کېدای شي او د کر په اول کال کې يې مقاومت زیات دي ،ځاني القاح لري او د اګست د پنځه ویشتمې څخه تر اول داکتوبر پوري راټولیږي او د شپږ ساتني ګرادو او یا له دې څخه په ښکته تودوخه کې ۱۵۰ یخو ساعتونو ته ضرورت لري . نوري نوعې هم وجود لري ولي هغه ډیري کمې کرل کېږي چې عبارت دي له .

امبروسیا (Ambrosia): د wonderful نوعې په نسبت يې اندازه دري چنده ده ، پیکه ګلابي پوټکې لري د wonderful نوعې په څیر ارغواني نوعه خوږ /تریو جوس لري او ۱۵۰ یخو ساعتونو ته ضرورت لري .

تل خوږه نوعه (Ever Sweet):

ډیره خوږه او بې زړو مېوه لري (حتي نا رسیدلي مېوې يې خوړې وي) سور پوټکی او شفاف جوس لري د اوړي دختمېدو څخه تر مني پوري راټولیږي . د سیند پر غاړو او یا هم د سیند څخه لرې کرل کېږي .ګلان يې غټ ، ځلانده ، او نارنجي سور رنګ لري او همدارنګه ۱۵۰ یخو ساعتونو ته ضرورت لري .

ګریناډا نوعه (Grenada):مېوه يې دننه او بهر ژور سور رنګ لري په کلیفورنیا کې په تجارتي ډول ددې نوعې کرل مخ پر زیاتیدو دي .

ریډ سیلک نوعي (Red silk):

ټیټ قدي انار دي چې تر دوو مترو پورې غټیږي . UC Davis نوعه یې د لوی مېوې لرونکې ده چې سور او د ښه خوند لرونکي جوس لري او همدارنګه ددې ترخنګ د تریو والي او خوږوالي په زړه پورې تعادل لري.

خواږه انار :

نومورې نوعه د Wonderful نوعې په نسبت زیاته خوږه ده او په یخو او تودو اقلیمونو کې د غوره جنسیت لرونکې ده. کوچنی ځلانده پاڼي لري او ونې یې د پسرلي په اخر کې روښانه سري نارنجي غوټۍ لري . په لوښي کې د ودې کولو لپاره ډیره مناسبه ده . داوړې په اخر کې راټولیږي نا چاودیدلي او پخې مېوې په سړو او وچو ځایونو کې د دوو یا زیاتو میاشتو لپار ذخیره کېږي . ډیرو لږو سړو یعنې سلو ساعتو ته ضرورت لري او ځاني مېوه لرونکې دي .

ترکیبه :

د هغه هیوادونو له جملې څخه ده چې انارو ورڅخه سرچینه اخیستي، په مختلفو ساحوکې یې زیات ډولونه کرل کېږي. ډولونه یې دخوږوالي او د زړي د ډول په اساس عبارت دي له.تریو ،خوږ تریو اوخوږې انواع او د زړي د ډول په اساس نرم زړي،نیمه کلک او کلک زړي دي.

تونس :

د هغه هیواد ونو له جملې څخه دي چې انارو ور څخه سرچینه اخیستي او په مختلفو منطقو کې یې مختلف ډولونه کرل کېږي . چې دغه انواع د محلي نومونو سره د نوعې د ځایي او د مېوې د رنګ او داسي نورو ورته سرچینو په اساس موندل کېږي. نباتي مواد وار په وار د منطقو تر منځ تبادله کېږي چې ارثي ډولونه په نومړو ساحو کې د نورو ډولونو یا نوعو سره کېداي شي نېږدې اړیکې ونه لري نو په دې اساس تولید په منطقو کې نه مشخص کېږي.
هغه مېوې چې په عنعنوي ډول تولید شوي د نوي مارکېټ لپاره مناسبې نه دي . یو څه محلي نوعې په تجارتي قوریو کې تکثیر کېږي او په نوې کرونده کې استعمالیږي . بعضي نوعې یې عبارت دي له مېزي ، رونزي یا ګروسي چې پدې کې کم تر کمه څلور ارثي اړیکې لرونکي ګروپونه موجود دي .

هسپانیه :

په هسپانیه کې انار معمولاً په الیکنټ او مورسیا ولایتونو کې چې په سوېل ختیزې هسپانیه کې موقیعت لري کرل کېږي چې د اوړي د بادونو تودوخه معمولاً د ۴۰ سانتي ګراد څخه زیاتیږي . د انواعو خصوصیات د ډولونو تر منځ په لوړه کچه بدلیدونکي دي. په عمومي ډول د Mollar de Elche نوعه په کې زیاته کرل کېږي. روجا (Roja) او (valenciana)اضافه ډولونه دي.د Valenciana نوعي بهرنۍ برخه د Moller نوعې په نسبت روښانه ده ولې داخلي برخه یې پیکه او زیاته خوږه نه ده. اوس مهال د نسل ګیري د پروګرامونو په واسطه نوي انواع معرفي شوي دي تر څو چې تجارتي محصولات اصلاح شي.

ایران :

هغه خوږې انواع چې په تازه ډول په ایران کې استعمالېږي عبارت دي له علق شیرین ، بې هسته ، سیاه ، آغا محمد علي شیرین، ملاسي شیرین ،ملاسي ترش او داسې نورو څخه .
نیله بوټې او زینتي نوعي :
عبارت دي له علق ترش ، تا بستاني او پوست سفید ترش څخه.
ایټالیا خصوصاً سیسلي:هغه انواع چې په دغه هېوادونو کې کرل کېږي په لاندې ډول دي
رګانا ، درکلمو ټو ، پروفیټا ، سیلیننټ ، نیرانااو ډنټ ډاي کا والو.
هند :په دغه هېواد کې معمولاً ړومبیتوب غوښینو او د بې زړو جوس لرونکو نوعو ته ورکړل شوی دی . هغه نوعي چې نرم زړو ته ورته وي د بې زړو په ډله کې صنف بندي شوي دي لکه بې دانه ، قندهاري ، آلنډي ، وډکې ، دولکا ، کابل ،مسقط ریډ ، پیپرشیل، پونا ، هسپانوي ربي، ویلوډو او مسقط وائټ.که څه هم د انارو د ډولونو د کر په اړه په منځني ختیځ او اسیا کې محدود معلومات وجود لري خو ځیني ډولونه یې د تجارتي اهمېت له مخي په لاندي ډول لیست شوي.
عراق: احمر، اسود او حلوا
سعودي عرب : منګولاتي .
اسرائیل یهودي برخه : مالیسي او راس ایل بغل.
د انارو نسل ګیري : د تجارتي نوعو انتخاب.

د مېوو په اړه مهم مشخصات :

- غوره جنسیت لرونکې مېوه : پدي کې د مېوې اندازه او شکل ، د پوټکې او زړي رنګ ، جوس درلودل او د بورې اجزا او همدارنګه د تیزابو خوند موجود دي . د انواعو د خصوصیاتو تر منځ لوی توپیر شتون لري چې کېداي شي دا د کرنیز چاپیریال او د راټولولو د نیټې په واسطه په پراخه کچه متاثره شي . د مېوې د اندازي یا د پوټکې د سور رنګۍ او

همدارنګه د مېوې د داخلي جوړښت تر منځ باثباته اړيکې وجود نه لري .په نسبي ډول زيات جوس د غټې مېوې څخه ډير مطلوب دي .

- د نرمو زړو (دانو) شتوالي: نرم زړي (نرمې داني) يا د زړو نه موجوديت يو په زړه پوري اقتصادي خاصيت دي چې د مېوې د استعمال جنسيت اصلاح کوي .د انارو زياتره انواع يا حالتونه ددي خاصيت (دزړو نرموالي) څخه تر زياتي اندازي مختلف دي .د سخت زړو جوړښت کېداي شي چې د نرم زړو ډولونو يا نوعو د ګرده افشاني په واسطه متاثره کېږي .
- د مېوې مقاومت د چاودېدو په وړاندې : دا کار زياتره د آب و هوا ، د باغ د اداري خصوصاً د اوبو درژيم او د اوبه خور د مهال ويش پورې اړه لري او د پورته عواملو په واسطه متاثره کېږي
- د مېوې مقاومت د سوري کوونکو حشرو په وړاندې: د Moth او Butterfly مختلفې لارواوې د انارو پيژندل شوي حشرات دي چې انارو ته د پام وړ زيان اړوي. په عمومي توګه تيزاب لرونکې مېوې د خوږو مېوو په نسبت د کم زيان سره مخ کېږي.
- د حاصلاتو له راټولولو څخه وروسته د ښه کېفيت درلودل:په زياتره هيوادونو کې د انارو ذخيره کول او انتقالول مروج دي. د حاصلاتو د غوره جنسيت ساتل او د مېوې مقاومت د حاصلاتو د ساتلو يا ذخيره کولو په زړه پورې خصوصيات دي.

د انارو د کرلو لپاره کومو شيانو ته اړتيا ده ؟

<u>تودوخه :</u>

د انارو انواع په نيمه تودو سيمو کې چې معتدله تودوخه لري ښه حاصل ورکوي او په طبعي توګه په هغو سيمو کې چې ژمې يې سوړ او اوړي يې تود وي ښه توافق کوي . انار د منفي يوولس سانتي ګراد (11C-) څخه په ټيټه تودوخه کې تر ډيره حده زيانمن کېداي شي .

د انارو بوټي لومړی پاڼې او وروسته غوټۍ کوي او د لومړۍ پاڼې څخه تر غوټۍ کولو پورې د يخ وهنې په وړاندي حساس دي

د انارو نيالګي نيمه وچ اقليم خوښوي او د وچکالۍ په مقابل کې ډير زيات مقاوم دي. انار په پوره لمريز موسم کې ښه حاصل ورکوي.د انارو پوټکی چې د يخ وهنې او د لمر د سوزيدو له امله زيانمن شوی وي د سپين رنګ په واسطه د رنګولو له لارې کولای شو چې د تودوخي د تغير يعني د يخو شپو او تودو ورځو په جريان کې يې زيان راکم کړو.

<u>خاوره :</u>

بيدون د الکلي او مالګينو خاورو څخه انار په زياترو خاورو کې کرل کېږي.همدارنګه انار په کمو الکلي خاورو کې چې pH يې ۷,۵ ته رسيږي مقاومت لري خو ولې کمې تيزابي خاوري چې pH يې د ۵,۵-۲,۵ پوري وي د انارو لپاره په زړه پوري خاورې دي . انار په ژورو او درندو ګڼو خاورو کې ښه

حاصل ورکوي مګر منځنۍ درنې خاورې هم د قبول وړ دي په هغه صورت کې چې ښه ذهکشي شوې وي.
انار د يو مخيز اوبه خور په مقابل کې مقاومت لري که څه هم انار معمولاًپه مني کې زيات اوبه کېږي ترڅو د مېوې په سايز کې زياتوالي راشي ولي په ژمي کې د حاصل ټولولو په وخت کې بايد اوبه نشي ځکه چې په پسرلي کې د زياتي ودي باعث ګرځي. په ژورو خاورو کې انار بايد په مايلو ځايونو کې وکرل شي ترڅو په خاوره کې د هوا جريان او د انارو توليد اصلاح شي. د انارو دکر لپاره سپکې او شګلنې خاورې هم استعماليداي شي خو په دې شرط چې باغ بايد ښه اوبه شي.

۳. په افغانستان کې انارپه کوموځايونو اوکوم ډولونه يي کرل کېږي؟

د قندهار ولايت انار په تاريخي لحاظ د غوره کېفيت د انارو په توګه پيژندل کېږي . د انارو زياتره باغونه يې د ارغنداب د سيند په اوږدو کې واقع دي .په قندهار ولايت کې د انارو کلنی حاصل تقريباً ۲۰۰۰۰ مترک ټنو پورې رسي او اساسي نوعه يي قندهاري ده . په تګاب ولايت کې اساسي نوعه بيدانه ده او کلنی حاصل يي تقريباً ۴۰۰۰ مېترک ټنه دي. د افغانستان په نورو ځايونوکې هم په کم مقدار انار توليديږي.لوړوالی د انارو د توليد په وړاندې يو خنډ دی . په ننګرهار ولايت کې بيدانه انار په ۱۰۰۰ مترو يا لدي څخه پورته ارتفاع کې او قندهاري د ۵۵۰-۱۰۰۰مترو په لوړوالي کې توليديږي.

۴.د باغ پلان ګوزاري:

د ډول يا نوعې غوره کول

يو بزګر بايد کومه نوعه وکري او ولي ؟

معمولاًد غوره ډولونو په پيژندلو کې لاندي مشخصات استعماليږي:

- د انارو هغه ډولونه چې ګلابي او سره ګلان لري عام ، په زړه پوري او تجارتي ډولونه بلل کېږي.
    - سوربخن رنګ لرونکې مېوه زيات تروشوالي ته مېلان لري.
    - سپين بخن رنګ لرونکې مېوه زيات خوږوالي ته مېلان لري.
- مېوه بايد په ونه کې په يو وخت کې پخه شي ترڅو په يو وخت کې دسته بندي شي او په مېوه کې کم چاودونه رامنځته شي.

- غټه مېوه: که څه هم کوچني مېوې ژر پخيږي، خو د غټو مېوو لپاره په بازار کې تقاضا زياته او هم نرخ يې تر نورو ښه وي.
- د ښه ذخيره کېدو او انتقال ځانګړتياوې ولري.
- د زياتو زړو په نسبت بايد زياته غوښينه برخه ولري ځکه چې کوچنيو او نرمو زړو ته ترجيح ورکول کېږي.
- ځاني القاح بايد ولري.

ځاني القاح لرونکي انار (Self Compatibility) :

د انارو زياتره انواع ځاني القاح لري او د Pollinizer څخه پرته مېوه نيسي ولې د مېوې نيونه يې د Pollinizer سره اصلاح کېداي شي . که چېرې تاسي په شک کې ياست نو کولاي شي چې دوه يا له دوو څخه زياتي نوعي وکرئ تر څو خپلمنځي غير ځاني القاح صورت ونېسي چې د نوموړي عمل له لارې ښه توليد لاسته راځي.

زياتوالی يا تکثير (Propagation) :

انار کېدای شي چې د نرمو او کلکو لرګو د قلمو او يا هم د تخم د لارې تکثير شي. د نرمو لرګيو قلمې چې د وده ييز فصل په اخر کې رامنځته شوي کېدای شي چې د قوريي په بسترونو يا شنو خونو کې ريښې وباسي مګر دا د زياتوالي يا تکثير معياري مېتود نه دی.
تخمونه په اسانۍ سره تيغه کوي پرته له دې چې د استراحت حالت ته لاړ شي. مګر ونې په تجارتي ډول د تخمونو د تيغونو په واسطه نه کرل کېږي ځکه چې په نوموړو نيالګيو کې چې د تخمونو په واسطه تکثيرېږي د مخکېنۍ نوعي يا ډول خواص شتون نه لري.
د تخمونو څخه په لاس راغليو نيالګيو مېوې د مختلفو خواصو لرونکې وي د بيلګې په ډول غټه مېوه په وړه مېوه جوس لرونکې په کم جوس لرونکې ،پخه سره يا ګلابي رنګه په سپينه او همدارنګه خوږه مېوه په تروشه مېوه بدلېږي. نيالګي په اسانۍ سره د کلکو لرګيو د قلمو په واسطه تکثيرېږي چې د نوموړو قلمو اوږدوالی بايد د ۱۵-۲۰ سانتي مترو او پنډوالي يې د پنسل يا له دې څخه لوی وي.
قلمې بايد د تير کال د فصل د ډنډرکو څخه چې د ګل غوټۍ (Bud) او پاڼې ولري واخيستل شي او يا هم نمو يا وده کوونکې لښتې د استراحت د مرحلې په اخر وخت کې مخکې لدې چې پاڼې يا ګلان وغوړوي (فروري يا مارچ) کې واخيستل شي او په تعقيم شوي خاوره کې دې عمودي کېښودل شي. په شنه خونه کې دې پورتنۍ زخه بهر طرف ته پرېښودل شي او يا هم مستقيماً دې د قوريي په بسترونو کې وکرل شي.
د انارو قلمې په اسانۍ سره ريښې کوي او په زړه پورې کلونونه (Clone) ورڅخه په لاس راځي. قلمې کېداي شي چې د قوريو په قطارونو کې د يو يا دوه کلونو لپاره پرېښودل شي. په اصلي ځاي کې د کرلو څخه مخکې د قوريي په بسترکې د قلمو يو کال پاتې کېدل کفايت کوي. کله چې قلمې د قوريي

د بستر څخه انتقالیږي نو نازکې ریښې لري که چیرې محفوظ وساتل شي ښه وده کوي. په عمومي ډول د انارو تکثیر د ښاخ پیوند په وسیله کامیابه نه دي.

د موقعیت غوره کول او تیارول:

تولید د ونې په اندازې، قوت او د حاصل په توان پورې اړه لري .
د میوو په تولیدنکو سیمو کې د ونې د اندازې محدودونکې عوامل په لاندې ډول دي.

- اقلیم :

خصوصا په کافي اندازه د باراني یا داوبخور د ابو نشتوالي او یا یخ وهنه په هغه سیمو کې چې د ژمي تودوخه یې (۵-۱۵)د رجې د سانتي ګراد وي .
کچیرې یخ وهنه مخکې د پسرلي څخه یا د غو ړیدلو په دوران کې رامنځ ته شي نو کېداي شي چې فصل له منځه ولاړ شي .

- خاوره :په ژوره او ښیرازه خاوره کې د کمزورې خاورې په پرتله وده ښه وي او محدوده نه وي .

- حاصل خیزي :د ښه تولید د لاسته راوړلو په خاطر باید سرې تطبیق شي .

د سیمې (موقیعت) غوره کول :

د انارو د کرلو لپاره ژورې او ښه زهکشي شوېشګلنې لوم خاورې چې ښه رطوبت (لنده بل) او د غذایي موادو د درلودلو ظرفیت ولري تر ټولو غوره خاوري دي . انار باید په ما لګینو (Saline) خاورو کې ونه کرل شي . په پوره ډول د لمر رڼا تقریبا د ټولي ورځي په اوږدوکې ضروري ده .
هغه ونې چې د ورځي په اوږدو کې کم تر کمه د ۷-۸ ساعتو پورې د لمر رڼا تر لاسه نکړي نو اوږدې نرۍ څانګې تولیدوي چې د لږو ګلانو او میوو درلودونکې وي. د خاورې د داخلي زهکشۍ د معلومولو لپاره یوه ساده ازموینه تر سره کوو تر څو وکتل شي چې آیا تاسو د میوه دارو ونو لپاره مناسب ځاي غوره کړی ؟
د یو متر ژوروالي په اندازه یو تنګ سوری وکنی او د اوبو څخه یې ډک کړئ. که چېرې اوبه په څلورویشتو ساعتو کې له منځه ولاړې نو تاسې به د میوه دارو او مغز لرونکو ونو په کرلو کې هیڅ ستونزه ونه لرې . او کچیرې اوبه په ۴۸ ساعتو کې له منځه ولاړې نو خاوره د منلو وړ ده ولې څه ناڅه ستونزې رامنځ ته کوي او که چېرې اوبه وروسته د ۴۸ ساعتونو څخه په سوري کې موجودې وې نو د میوه دارو او مغز لرونکو ونو پر ځاي سبزیجات او ګلان وکرئ.

له یخ وهنې څخه ساتنه :

د پاڼې د ټوکېدو ،دګل د غوړېدنې او د میوې دځوانۍ په مرحله کې د یخ وهنې د خطر د کمولو په خاطر د باغ پلان جوړونه:

هغه ونې چې په ازادو ساحو کې کرل شوي او یا یخو بادونو ته مخامخ وي ډیر احتمال لري چې د یخ وهلو زیان وزغمي . ټیټې ساحي سړه او یخه هوا راټولوي نو په ټیټو ساحو کې د کرلو ځخه ځان وژغوري . د جوړښتونو (ودانیو) یا دیوالونو سره نږدې په تیره بیا چې سوېل لویدیځ معرض ولري د ونو کرنه د هغوی سره نږدې د هغوي د جذب شوي حرارت څخه ګټه اخلي .

- په ټیټو ساحو کې چې شاوخوا غونډۍ یا شیلي وي یخني راټولوي نو باید چې ونې ونه کرل شي.
- دا یقیني کړئ چې ځمکه کلکه ، مرطوبه او د لمر رڼا ته مخامخ ده.
- شمال ته مخامخ اړخ کې ونې وکرئ تر څو غوړیدنه وروسته رامنځ ته شي.

د صحت مندو او روغو ونو ساتل د یخني د زیان د کمولو غوره لاره ده هغه تربیتي لاري استعمال کړئ چې په ژمي کې خوب(Dormancy) وساتي .
دا طریقې د دوبي یا مني په اخر کې د سرې د نه ورکولو او ښاخه برۍ څخه عبارت دي. غښتلې او قوي ونې امکان لري چې د یخ وهنې څخه وروسته روغې شي او کمزوري ونې چې ناروغي، د حشراتو زیان او غذایي نیمګړتیاوي لري ښایي چې د شدید زیان سره مخ شي او په تدریجي ډول بیرته روغي شي. وابنه ، هرزه ګیاه ګاني او خزلي د ورځي په جریان کې خاورې ته د حرارت د ننوتلو مخه نیسي. نو پدې ډول د شپې د پریښودلو لپاره لږه انرژي ذخیره کېږي . د ونې شا اوخوا تر خپلې وسې پورې د خزلو ، هرزه ګیاوو او ځمکې پټونکو نباتاتو څخه پاکه وساتئ . په باغ کې د پوښوونکي فصل د کرلو څخه ځان وساتئ او یا هم هغه لارښوونې چې د پوښوونکي فصل تر عنوان لاندي راغلي تعقیب کړئ.

د خاوري تیارول ، سمون او سره ورکول :

د کرلو څخه مخکې خاوره د قلبه کولو او یوم اړولو پواسطه په بشپړ ډول تیاره کړئ او د کرولو څخه مخکې ټولې ګیاوې ، یو ځایي شوي چونه ، عضوي مواد لکه پوره خوسا شوې سره یا کمپوست د خاوري څخه د ۲۰-۲۵ سانتي مترو پورې لرې کړئ. که چېرې PH د ۷ څخه ښکته وي چونه په نهه متر مربع ساحه کې د ۴,۵ کېلو ګرامو په اندازه تطبیق کړئ . له قوريې څخه د نیالګیو له راایستلو د مخه خاوره تیاره کړئ. انار معمولاً ډیرو غذایي موادو کمښت نه ښيي ، نایتروجن (N) د حاصلخیزۍ په اندازه ، وده ، حاصل او د انارو په کېفیت د نورو نباتاتو په نسبت ډیر تاثیر لري. د نایتروجن مناسبه اندازه د ودې د ښه کولو او نوي کېنول شوو نیالګیو د پرمختګ لپاره ضروري ده .

د کرلو څخه مخکې د سرې ورکول : Pre-planting Fertilization :

کمپوست ، خیواني سره او شنه سره کېداي شي چې تر یو متر ژوروالي پورې وکارول شي . د نیالګي د کېنولو پر مهال د نیالګي سوري ته باید ذکر شوې سرې علاوه نشي بلکه د نیالګیو کېنولو څخه وړاندي باید استعمال شي تر څو خوسا کېدنه مخکې تر نیالګیو کېنولو رامنځته شي که نه نو د ریښو خوسا کېدل رامنځته کېږي. د نایتروجن عضوي منابع لکه یوریا باید په ژمي یا پسرلي کې

تطبیق شي ترڅو تجزیه کېدل او د غذایي موادو خوشې کېدل او پرېښودل پر وخت ترسره شي. که چېرې نایتروجن تطبیق کیږي نو باید د ۲۰-۵۵کېلوګرامو پورې په یوه هکتارکې باید تطبیق شي.

د ګیاوو له منځه وړل :

ډیرې ګیاوې د انارو د نویو نیالګیو سره په کلکه سیالي کوي باید مخکې د نیالګیو له کېنولو څخه د منځه لاړې شي.

د نیالګیو کېنولو ډیزاین یا Planting design:

د انارو نیالګي د ونو او قطارونو په منځ کې د ۳-۴ او ان د ۲-۷ مترو فاصله کې کېنول کېږي چې نوموړې فاصله د باغ په انتخاب (ونې یا نیالګي) ، د باغ قوت (دخاورې کېفیت،په کافي ډول د اوبو موجودیت، نوعې او تغذیي پورې اړه لري.

که چېرته Cross-pollination ته اړتیا وي نو د Pollinizer تعداد باید چې د انارو د نوعې د تعداد سره برابر وي. که چېرته د ګرده افشانيPollinizer مېوه د کمزورې کېفیت درلودونکې وي نو یو Pollinizer د نهه اصلي مېوه ورکوونکې ونو په مقابل کې وکرئ چې فاصله یې په عادلانه ډول ترتیب شوې وي. د Pollinizer ډیر موثر ډیزاین۳x۳ متر مربع کې د نهو (۹) ونو لپاره دي چې د مرکز ونه ګرده ورکونکې (Pollinizer) وي. د نېږدې فاصلې پایلې ممکن وړې ونې وي او یا که ونې ډیرې غټېږي یو پر بل سیوري کوي چې په پایله کې د مېوې حاصل کمېږي. د انارو ونې ته که ښې اوبه او ښه سره ورکړل شي تر ۹ متر و پورې لوړیږي. که چېرې اجازه ورکړل شي چې وده وکړي لړه مېوه به تولید کړي. د انارو د ونو د ښاخونو قطر کم تر کمه تر۵ مترو پورې وده کوي. د انارو ونې په کافي فاصله کې کېنوئ تر څو د ډیرې سیالۍ مخه ونېول شي. د ونو قطار د شمال څخه د جنوب په لور جوړ کړئ چې پدې سره به رڼا مېوو ته مخامخ شي.

ستاسو ونو ته ښه یا شکل ورکول :

انار په طبعي ډول دڅوتنو یاڅو نیالګیو په درلودلو سره روزل کېږي که څه هم انارد ونو په څیرکرل کېږي. په عمومي توګه دګلدان په ښهVase-shaped او یا هم د منځ خالي سیستم Open center په واسطه روزل کېږي ترڅو د چترۍ ټولو برخو ته په کافي اندازه رڼا ورسیږي تر څو د ګل غوټۍ جوړې شي او دښه کېفیت مېوه تولید شي.

که چېرې انارد بوټي په ښه وکرل شي. معمولاد 5-3 پورې ساقې د ودې په منظور پرېښودل کېږي. که چېرې انارپه ګڼ شکل وکرل شي نو د مېوې د کم تولید باعث ګرځي خو برعکس د ونو په ښه چې د لمر د رڼا څخه استفاده کوي د زیاتې مېوې د تولید باعث ګرځي. په یو ګڼ باغ کې د مېوې تولید کم وي او فقط د ونې په پورتنۍ برخه کې مېوې تولیدیږي ، مېوې کم رنګه وي او د پاشونکو موادو تطبیق مناسب نه بریښي.

د نوعې د پوره اندازې لوړوالي لپاره په زړه پوري فاصله 6x5 m یا 6x4 متره ده همدارنګه د یو منځني او ټيټ قد لرونکې نوعې د کرلو لپاره مناسبه فاصله 5x3 m متره ده.
نوي قوي ښاخونه چې د تنې بهر خواته راښکاره کېږي باید په لاس لرې شي دا په هغه صورت کې چې د نوي فصل په جریان کې راښکاره شي ځکه چې زیات حاصل نه ورکوي او د رڼا د داخلیدو مخه نیسي خو که چېرې ونه د عمر په لحاظ یا د تولید د کموالي په اساس نویو ښاخونو ته ضرورت لري نو باید د یو ساقي پر سر یو ښاخ پرېښودل شي تر څو زاړه لرګي بیا نوي شي چې ددې عمل په واسطه به تنه د 2-3 کلونو په جریان کې په مېوه تولیدونکې تنې بدله شي . هغه باغ چې په کې خلک پیدل یا پیاده ګرځي باید لوړوالی يې د 3-5 , 3 مترو په اندازه وساتل شي ولې پداسې باغ کې چې د مېوې ټولولو په وخت کې پکې زینې ته اړتیا لیدل کېږي یعنې مېوه يې جګه وي باید لوړوالی يې د 5m نه زیات نه وي .
که چېرې باغ قوي نه وي نو باید د ونو لوړوالي د 3-3 , 5m نه پورته پرې نښودل شي ځکه چې د باغ ساحه به ډکه نه وي او د کم تولید په وجه به ځمکه ضایع شوي وي.
ونې د ودې او دوباره تولید لپاره محدودې سرچېنې او منابع لري ، که چېرې ټولې سرچېنې یا منابع د بدنې ودې لپاره استعمال شي چې غټې ونې په لاس راشي نو د مېوې د تولید لپاره به هیڅ سرچېنې یا منابع موجودې نه وي . غټې ونې ډیره مېوه نه تولیدوي.

۵. د باغ جوړول:

د قوريي ونې او دهغې کرل :

کله چې د مېوې ونې له قوريي څخه رارسيږي سم دلاسه د ونو بنډلونه خلاص کړئ تر څو زيان وپلټل شي او د ونو عمومي حالت و څيړل شي . دا باوري کړئ چې دونو ريښې وچې نه شي . د ډيرو مېوه لرونکو ونو ريښې کله چې د قوريي څخه راځي لوڅې او خاوره ور پورې نه وي نښتي . او هغه مهال چې تاسي يې کرلو ته چمتو نه ياست نو د ونو ريشي په ختو سره وپوښئ.

Hell in پدې مانا چې تاسې يوه ژوره کنده وباسئ چې د ونې ريښې او يا د ونو بنډل په هغې کې (په مرطوبه خاوره کې) تر کرلو پورې پټ کړئ.

په لوښو کې بايد نيالګي تر هغې پرېښودل شي تر څو ځمکه نه وي تياره شوي.او همدارنګه د لوښي خاوره بايد وکتل شي چې پوره وچه شوي نه وي.مخکې لدې چې په لوښي کې د کرل شوي نيالګي ريښې ماتې شي بايد د ريښې يې جدا شي.

کله چې ځمکه يخ نه وي وهلي نيالګي وکرۍ . ددې کار له تر سره کولو مو بايد چې هدف په لومړنيو دوه يا درې کلونو کې يوازې د يوې قوي ونې ته چې ښه شکل ولري وده ورکول وي . د انار ونو ته لږه او يا هيڅ ټريننګ يعني روزنه نه ورکول کېږي بې له دې چې د نيالګي د کرلو پر مهال دنيالګي سر پرې شي او ټيټو سرونوته وده ورکړل شي.همدارنګه دا هم د سمون وړ دي چې ونې ته اجازه ورکړل شي تر څو د ۲-۱,۳ مترو پورې څانګې وده وکړي او په ټيټوڅانګوکې دمېوو اوځمکې دتماس څخه مخنيوي وشي.

کله او څنګه وکرل شي:

هغه مهال چې په لوښي کې کرل شوي نيالګي په خاوره کې کرل کېږي نو بايد کنده ورته د لوښي د اندازې په نسبت تقريباً دوه چنده پراخه او معمولي زياته ژوره وکېندل شي.

کندې ته بايد سره علاوه نه شي او يا هم د بوټي د کرلو سره سم بايد سره کندې ته اضافه نشي.

مخکې له دې چې نيالګي سره جذب کړاى شي د باغ په خاوره کې د ودې لپاره وخت ته اړتيا لري د کندې په منځ کې د خاورې يوه ټوپۍ (Mound) جوړه کړئ او د ريښو پنډوسکې په کې ځاى پر ځاى کړئ . په کوم ژوروالي چې نيالګي په لوښي کې وه په هم هغه ژوروالي يا لدې لږ زيات بايد د ريښو پنډوسکې د باغ په خاوره کې ځاى پر ځاى شي .

د کندې په منځ کې ټوپۍ يا لوړې برخې (Mound) ته خاوره اضافه کړئ او په کراره يې وټپوئ تر هغې پورې چې د نيالګي خاوره د ځمکې سره برابره شي. کندې ته بايد هيڅ ډول مواد لکه سره يا کمپوست اضافه نشي .

د لوښي څخه نيالګي ډير په احتياط سره لرې کړئ . که چېرې په لوښي کې د کرل شوي نيالګي ريښې په بيخ کې غير منظمې او يو په بل کې ننوتي وي بايد په هغه ځاى کې قطع شي چېرته چې غير منظم يا تاو راتاو شوي وي او که چېرې ريښې تاو راتاو شوي وي کولاى شو چې جدا يې کړو او يا يې قطع کړو .

که چېري د ریښو پنډوسکه کلکه غښتلي وي نو باید د چاقو په واسطه له څو اړخونو څخه ووهل شي تر څو د ریښو خاوره سسته شي . انار باید همغه اندازه چې په لوښو کې وو یا لدي لږ لوړ وکرل شي .
کله چې نیالګي په کنده کې کرل کېږي د ریښو د پنډوسکې ګرد چاپیري باید خاوره واچول شي او په احتیاط سره کلک وټپول شي . کندي ته دومره خاوره باید اضافه شي چې د ځمکې د سطحي سره برابره یا لږه لوړه پاتي شي او لدي وروسته یې په بشپړ ډول اوبه کړئ تر څو په خاوره کې د هوا کڅوړې له منځه لاړې شي او که چېري نیالګي یې بې ځایه شي باید بیرته خپل حالت ته رواړل شي او نوره خاوره ورسره اضافه شي .
که چېري د نیالګي ریښې لوڅې وي نو باید په مناسبه اندازه ورته کنده وویستل شي ترڅو په کې د ریښو سیستم ځاي پر ځاي شي . کندي یا سوري ته باید نور اضافي مواد لکه سره او کمپوست علاوه نشي او نیالګي باید د ځمکې د سطحي سره سم وکرل شي . زیانمنه ریښه باید د زیانمني شوي برخي څخه شاته پرې شي . خاوره باید د دوباره ډکون لپاره وساتل شي . د کندي نه له راایستل شوي خاوره څخه باید تیرې ، واښه او پاتې شونې لرې شي او لوټې دې مېده شي . او کچېري کنده ژوره وي نو بهتر خبره داده چې نیالګي د ځمکې د سطحي سره سم په کنده کې ځاي پر ځاي شي او د دوباره ډکون لپاره دي خاوره استعمال شي ترڅو نیالګي د ځمکې د سطحي څخه لږ پورته ځاي پر ځاي شي .

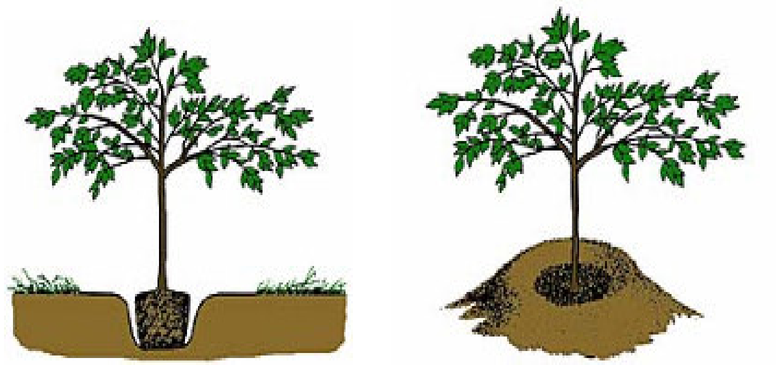

اوبه:
کله چې ونه کېنول شي ښه یې اوبه کړئ د وروستي ځل لپاره د خاوري اصلي کرښه وګورۍ. که چېري ونه کېښني دا هغه وخت دي چې ونه بیا خپل درست حالت ته وخوځول شي چې د خاوري سطحه د تني په مقابل کې په عین حال پاتي شي په کومه سطحه کې چې نیالګي په لوښي کې وه . د یوي عمومې قاعدي په شکل ، له دي وروسته چې خاوره نشست وکړي نو لومړۍ باید ترینه غټه ریښه قطعه شي.
د نوي کېنول شوي ونې د اوبو کولو لپاره ډنډوکي جوړ کړئ او دا یقیني کړئ چې اوبه د نیالکي د تنې نه لري شي. ډنډوکی باید دنیالګي د کېنولو د کندي څخه لږ پراخه وي. ددي لپاره چې ټولو ریښو ته اوبه ورسیږي، د ریښوحجم په نسبي ډول خصوصاُ په لومړني وده ایز فصل کې محدوده ساحه اشغالوي نو په وار وار اوبه کولوته ممکن اړتیا وي تر هغه چې ریښې ځاي په ځاي کېږي، ډنډوکې یو وار یا دوه واره له ګرمو اوبو ډک کړئ او کله چې یخني او یا باران وي دا کار ډیر ځلي کم کړئ. په لوښي کې د لویي شوي ونې او یا د لوڅو ریښو ونې د ریښو پنډوسکې باید د اوبو پواسطه لوند شي ځکه چې دوي د خپلي شا او خوا خاوري څخه ترکومه چې پکې دوي وده کوي اوبه نه شي ترلاسه کولاي، په ژمي کې ډنډوکې هوار کړئ. ترڅو ونه د باران په ټولو شویو اوبوکې ونه دریږي. د ونې د تني

په یو مترکې ځمکه باید د وښو هرزه ګیاوو او داسې نورو څخه چې د ونې سره سیالي کوي پاکه وساتل شي.
د ۷،۵ څخه تر ۱۵ ساتتي مترو پورې ضخیمې خزلې لکه د لرګي ټوټې او یا د وښو ټوټې د هرزه ګیاوو په کنترول او د رطوبت په ساتنه کې مرسته کوي. دا خزلي باید د تنې څخه ترڅو ساتتي مترو پورې لرې وساتل شي ترڅو د تاج خرابیدل (Crown Rot) د پیښیدلو رامنځته کیدل کم کړي او هم د حشراتو د پنډیدلو ځایونه له منځه لاړ شي.

که اړتیا وي ستنه ورکړئ :

تر هغې چې ونه کره شوې نه وي ستنې ته اړتیا نه لري. که چیرته ستنو ته اړتیا وي نود ونې په مقابل لوري کې د همېشني باد په مقابل کې باید عمودا ځاي په ځاي شي. ستنه په خاوره کې دومره ننباسی چې د ستنې سر یو څو اینچه د ټیټ ترینې اصلي ځانګي څخه ښکته وي. کوږ شوې ځای باید له غوټې تقریباً ۱۵ساتتي متره په اندازه لوړې وي یعنې۲/۳ یا ۱/۲ د ونې پورته برخه وي. ددي لپاره چې د غوټو پواسطه د ونې د پوستکي له خرابېدو څخه مخنیوي وشي د ربړ د ټوټو څخه ګټه واخلې. دونې شا او خوا ښه وتړې او هر یو د ستنې سره ونښلوئ. غوټې باید سستې وي ،ترڅو ونه وکولاي شي وخوځیږي او د ونې تنه غټه او وده وکړي.

د کېنولو پر مهال د لمر له سوځیدلو څخه ساتنه:

د نوي کېنول شوي ونې پوټکي په ډیره اساني د زیات لمر پواسطه زیانمنېدلای شي . کله چې زخمي شي نو په ډیره اسانتیا د سوري کوونکو حشراتو تر حملې لاندې راځي. د ونې د کېنولو څخه وروسته د لمر د سوځولو د مخنیوي په خاطر د ونې پوټکي په عاجل ډول په سپین رنګ چې په اوبو رقیق شوي وي د خاورې د سطحې څخه په ټوله تنه د بیدو غوټیو (Dormant bud) په شمول رنګ کړئ .

د نویو کېنول شویو نیالګیو روزل او ښاخه بري :

د نیالګي له کرلو څخه وروسته نیالګي د 70-60 ساتتي متریه اندازه باید غوڅ شي او لدي وروسته دي له 5-3 پورې متناسب اصلي شاخونو ته وده ورکړل شي چې ټیټ ترین ښاخ باید د ځمکې نه لږ تر لږه د 25-20 ساتتي مترو څخه ټیټ نه وي .
ښاخونه باید د ژمې د کر په تعقیب 3/5 برخي په اوږدوالي لنډ شي او د 3-2 پوري غوټې باید په هر ښاخ کې پاتې شي . مزاحمې ځانګي او بچګي باید له منځه یوړل شي او د هر اساسي یا اصلي ښاخ په سر باید دوه یا دري ځانګي پریښودل شي.
که چېرې وغواړو چې په زړه پورې ونه لاس ته رواړو باید 5-3 پورې هغه ساقې غوره شي چې قوي او نوري ساقې باید له منځه یوړل شي . په انارو کې لنډو او نیغو ښاخونو ته تر جیع ورکول کیږي ځکه چې دوي په اساني سره نه کېږي.

او مېوه يې د لمر شديدو شعاوو ته مخامخ وي او همدارنګه د لمر سوزيدل د فصل په دوران کې وروسته کېږي . لمر ته ډيره مخامخ کېدنه د انارو د زړو يا دانو د په زړه پوري سور رنګ د له منځه تللو باعث ګرځي.
د انارو تنه د ودي کولو تر څنګ په سپرنګ مانند او منحني ډول بدليږي اود بوټي (Bush) ته ورته خواصو له امله په اساني سره بچکې توليدوي.
او د دي دواړو خصوصياتو ترکيب ځيني وختونه د تني سره نږدي کله کله د خاورو د سطحي څخه لاندي bulge (غوټه شکل) تشکيلوي . بايد احتياط وشي چې اوبه د bulge او د تني تر منځ غوټه ي نشي ځکه چې د Phytopthora د توليديدو باعث ګرځي . په عام ډول بايد پاملرنه وشي چې تنه وچه وساتل شي .
ولي د انارو ونې ښاخه بري کېږي؟

- تربيه کول يا "Training" يو قوي ساختمان ته وده او انکشاف ورکوي چې له ماتيدلو يې مخنيوی وشي او د درونډ حاصل تکيه ځنګه وکړي.
- تربيه کول ځوانه ونه په لږ عمر کې په حاصل راولي.

يو مهم هدف د ونې په تربيه کولو کې دادي چې د ونې ټولي سرچېني د مېوې د توليد لپاره هم استعمالېږي نه يوازي د بدني ودي لپاره. تربيه کول د ونې د اساسي ښاخه بري، د غټې مېوې د لاس ته راوړلو او د حاصل او حشراتو د کنټرول لپاره ښه بريښي. ځواني ونې د اصلي څانګو د جوړولو لپاره چې پراخه زاويې ولري ښاخه بري کېږي څانګي چې ښې فاصلي ولري د ډير حاصل د تکيه کولو توانمندي بې له ماتيدلو لري. که چېري د انارو په زړه پوري نيالګي لاسته راوړل مو هدف وي کولاي شو چې د ۳-۵ پوري ساقي چې يو شان فاصلي ولري بايد پريږدو. د زړو ونو ښاخه بري د لاندي مقاصدو لپاره ترسره کېږي :

۱. دکمزوري کيفيت مېوو ورکوونکې څانګي بايد په هغه فصل کې چې وختي غوړيدنه تشوقوي کمې او يا له منځه يوړل شي او يا هم هغه څانګي چې ناوخته غوړيږي او د کمزوري کيفيت مېوې توليدوي بايد لري شي.
۲. د څانګو ترمنځ د مناسبي فاصلي ساتل ترڅود رڼا او دواپاشي دموادو نفوذ ته اجازه ورکړل شي.
۳. د مطلوب شکل ، لوړوالي او پلنوالي ساتل.

د انارو د ونې د ښاخه بري عمومې دودونه :

- ونه د کېنولو په مهال شاخبري کړئ ترڅو تنه د ريښو سره توازن پيدا کړي.
- ځوانې ونې په سپک ډول شاخبري کړئ.
- بالغې ونې درندي ښاخه بري کړئ ، په تيره بيا هغه ونې چې لږه وده يې کړې وي قوي کېږي. د ونې چترئ (Canopy) بايد خلاصه وساتل شي ترڅو د کلنۍ مېوې ورکونکې څانګي جوړي

شي. په انارو کې مېوه معمولاً د چترۍ نه بهر تشکېلیږي چې پدې ځای کې د لمر رڼا زیاته ګټوره ده.

- هغه مهال چې د ژمې د لومړي وخت یخ او د منې ټول خطرونه تیر شي ښاخه بري وکړئ خو د پوره غوړېدنې څخه د مخه چې د زخمې کېدلو او ناروغیو خطر کم وي. ځکه چې د انارو ونه ژر غوړیږي او په پایله کې ټول او یا ډیر ګلان او ځواني مېوې په وار وار یخ وژني.
- کله چې لږ او یا هیڅ حاصل نه وي درنده ښاخه بري وکړئ .
- د ونې لوړه برخه د ونې د ټیټې برخې په نسبت درنده ښاخه بري کړئ ځکه چې په سر کې ډېره بدنې وده منځ ته راځي.
- ښه ښاخبرې شوې څانګې تر پایه په بالغه ونه کې رنګړئ (Thin out) کړئ دا کار په پاتې څانګو کې د مېوې شکل غټ او کېفت یې ښه کوي.
- ښاخه بري لوړوالی کنترولوي چې په نتیجه کې یې حاصل په اسانۍ سره راټولیږي او د ونې مېوې نیول برقراره ساتي (لوړې ونې زیاتې مېوې نه تولیدوي).

پە لاندي انځور کې د ونې ساختمان او تشریح کتلاي شئ.

د مېوه داري ونې عمومي جوړښت

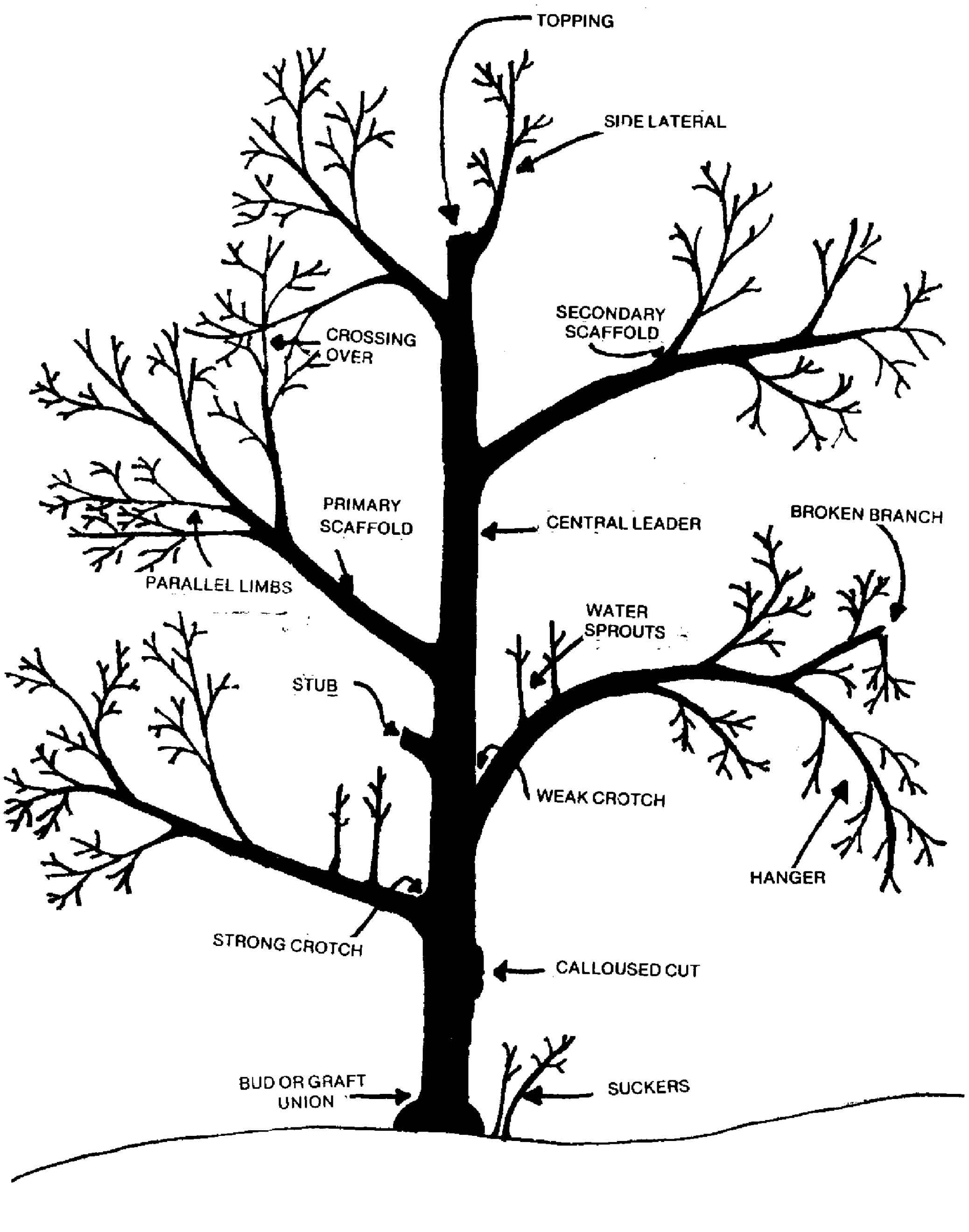

د روزنې سیستمونه (Training System):

انار کېداي شي چې د یوې ونې په شکل (معمولاً د منځ خلاص یا د ګلدان د ساختمان په شکل) او یا هم د څو ساقو لرونکو ونې په شکل چې د ۳-۵ پوري ساقي ولري وکرل شي کوم چې د انارو طبعي مېلان دي. د ودي په لومړیو دوو کلونوکې باید انار ښاخه بري شي ترڅو وده وکړي او د ۳-۵ پوري اساسي ښاخونه رامنځته شي، که څه هم نوموړي ساقي د یو بوټي او یا که د اساسي ښاخونه په شکل

وي چې یو د بل سره مساوي فاصلي ولري او د یوي ساقي څخه یي وده کړي وي.د انار بوټي د بچګیو د تولیدولو مېلان لري نو باید نومورې بچګي له منځه ولاړ شي ځکه چې بچګي ودي ته تغیر ورکوي یعني ونه د مېوې نیونې پر ځای ودي خواته تشویقوي.
لومړي کال: په لومړي کال کې د کرېه وخت کې د نیالګي پورته برخه غوڅیږي او په دوبي کې ورځخه بچګي لري کیږي.
دوهم کال: په دوهم کال با قاعده ښاخه بري او د بچګیو لري کول د استراحت په وروستیو کې شروع کیږي او همدارنګه اضافي بچګي په اوړي کې لري کیږي. د کر څخه وروسته د لومړي ژمې په دوران کې ښاخونه 1/3 برخي ښاخه بري کړئ. همدارنګه مزاحمې څانګي باید لرې شي او د۳-۵ پوري ښاخونه پاتي شي.
دریم کال او له هغې وروسته: کلنۍ سپکه ښاخه بري باغ مېوې نیونې ته تشویقوي. د انارو باغ دوامداره او زیاتې ښاخه برۍ ته اړتیا نه لري. د ژمې په وروستۍ برخه کې مړې او زیانمنې څانګې او همدارنګه بچګي باید د لیدو سره سم له منځه یوړل شي. درنده ښاخه بري د کم بار نیولو سبب کیږي

د ښاخه برۍ ډولونه:

د سر پرې کول (Heading یا Heading Back)او رنګړي کول(Thinningیا Thinning out) د ښاخه برۍ دوه اصلي ډولونه دي.

١. د سر پرې کول:

د سر پرې کول هغه پرې کول دي چې په هغه کې نیالګي یوې ستې ،اړخیزي غوټې او یا ورې اړخي څانګي ته نېږدې پرې کیږي. د قوي شاخبرۍ سره په تړاو د سر پرې کول د پري کړل شوي ځاي څخه لاندي د ګڼې ودي سبب ګرځي.

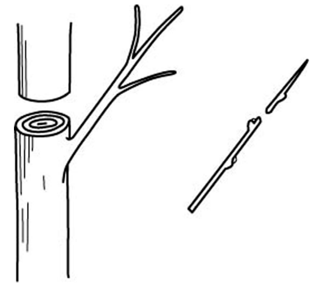

د ستې او اړخي څانګي پري کول

٢. رنګړي کول:

د هغه اړخیز شاخ رنګړي کول دي کوم چې په لاندي برخه کې وي چېرته چې د بل اوږد ښاخ نه لنډ وي او یا ورپوري نښتی وي. د ډیرو ښاخونو لرونکی نبات رنګړي کولو ته تر بل هر بوټي ښه جوړ دی ځکه چې ډیر خلاصیږي او خپل د طبیعي ودي خاصیت ساتي او معمولاً یو واري قوي وده د پرې شوي ځاي څخه نه تولیدوي. د ونې څانګي یا پاڼي د ونې داخل خواته وده کوي ځکه چې د ونې چترۍ ته

ډیره ربا نننوځي . په استثنايي ډول کله چې نيالګي تازه کرل کېږي شاخبري يې بايد اکثـرا د رنګړي کولو پواسطه ترسره شي.

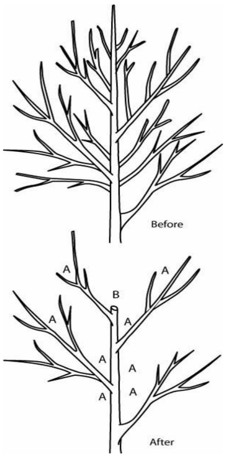

مخکې

وروسته

د B توري د سر پرې کول ښايي پداسي حال کې چې د A توري د يو اړخيزو څانګو رنګړي کول ښايي.

په لومړي کال له کېنولو څخه وروسته د انارو د ونو اوبه کول:

د انارو د اوبـو اړتيـا د ستروسو د اوبـو د اړتيـا سره يوشـان والـی لـري يعنـی پـه کـال کـی د ۱۲۵-۱۵۰ سانتی مترمکعب اوبو ته اړتيا لری. په هغه سيمو کی چی په وده ايز فصل کی پـه کـافی اندازه بـاران ونه لري نو بايد د انارو نيالګی د ۷-۱۰ ورځو په جريان کی اوبـه شی او کچېـری خـاوری سپـکی او يـا درمبانه سپکی وی نو نيالګی زيات اوبه خورته اړتيا لری ولی په درندو خاورو کی کمـو اوبوتـه اړتيـا ليدل کېږی.

په کاليفورنيا ،اسرايل اود اروپا په ځينو توليدونکو ساحوکی د انارو باغونه ځينی وختونه په قطره يي اوبه خور يا د شيندونکی اوبه خور په شکل اوبه کېږی.

کله چی نوی نيالګی کرل کېږی نو بايد د قطره يی اوبه خور يا د شيندونکی اوبه خور آلی نيـالګيو تـه نژدی ځای پرځای شی اويـاهم دوه اوبـه شيندونکی د يـو نيـالګی پـه سراستعمالوو ترڅـو د نيـالګی د ريښو ساحی ته په مساوی شکل اوبه ورسيږی.کله چی نيالګی وده وکړی نو بايـد دنيالګيو تـرمنځ يـو اوبـــــــه شـــــــــيندونکی الـــــــــــی تـــــــــه انتقـــــــــال شـــــــــی.

خو بايد نوموړی اوبه شيندونکی د ريښو ټولو برخو تـه اوبـه ورسوی د لوڅو ريـښو نوي کېـنول شـوي نيالګي د کېنولو څخه وروسته که چېرتـه خـاوره درنـده وي او ونـې د خـوب پـه لانـده موسم کې کېـنول شوي وي د کرلو څخه وروسته بايد يو مخيزاوبه نه شي . معمولاً په خاوره کې د ريښو د را پيدا کېدو لپـاره کـافي رطوبـت موجـود وي او پـه ډنـدونکې کـې يـو مخيـز اوبـه کـول پـه درنـو خـاوروکې د هـوا خاليګاوي دمنځه وړي چې غيرهوازي (anaerobic) حالت منځ ته راوړي چې کولای شي ونې د منځـه يوسي.

که چېري خاوره ريګي ،نرمه او وچه متينه وي او نيالګي په کې کرل شوي وي د ډندونکې په شکل اوبه کېداي شي. د کافي رطوبت د ډاډمن کولو لپاره خاوره بايد په مکمل ډول لمده وي مخکې له دې چې

ونه مړاوې شي د ډېرو اوبو د مخنیوي لپاره باید اضافي اوبه لرې شي. متناوب لمدول او وچول د ریښو د ودې د اړتیا وړ اکسیجن ته اجازه ورکوي چې خاورې ته د ننه شي.
د ځوانو ونو اوبه کول د سرې ورکولو په پرتله ډېر مهم دي. ځواني ونې د ریښو یو محدود سیستم لري نو اوبه کول باید په وار وار تطبیق شي. د یوې عمومې قاعدې په څیر که چېرته دوه اونې بې له ۲،۵ سانتي متره بارانه په نویو کېنول شویو نیالګیو تیرې شي نیالګي باید اوبه شي . اوبه کول د کلونو کلونو لپاره ضرور دي او اوبه کول په لومړني کال کې د ودې لپاره حیاتي ارزښت لري. ځواني ونې په مني کې ډېر لږ او یا کله کله اوبو ته اړتیا لري. په استثنایي ډول په ډېره شدیده وچکالۍ کې دا به ډېره ښه وي چې د خاورې رطوبت ته د وختي استراحت اجازه ورکړل شي تر څو په مني کې د رطوبت کموالي تشویق شي. د یخني او یا باراني موسم د پیل څخه وړاندې د ډنډونکې شا او خوا خاوره لرې کړي. د ځوانو ونو دپاره دا ډېره ښه ده چې په اونۍ کې دوه واري اوبه شي او د مارچ او جون په مباشتو کې مطلوبه اندازه رطوبت د خاورې په لوړه طبقه کې چېرته چې ریښې وي وساتل شي. خصوصاً د پاڼو د غټیدنې، غوړیدنې او د مېوې د غټیدنې په لړ کې د خاورې ډول چې څنګه ښه خاوره کولای شي اوبه وساتي تاثیر کوي.

د ډېرو اوبو علایم Symptoms of too much water :

د پاڼو ژړیدل چې غور ځیږې او د ریښو خوسا کېدل .

د ډېرو لږو اوبو علایم Symptoms of too little water :

د پاڼو ژړیدل او لویدل او وړې مېوې توئیدل.

۶. د باغ اداره او تنظیم **Orchard Management** :

د رسیدلي باغ پاملرنه کول

دانارو ونې دې دښه شکل او جوړښت له پاره په ژمي کې شاخه بري شي. په دې ښاخه برۍ کې دونې لوړوالی دغوښتنی وړ اندازی ته رسیدای شی. ماتی ،کړی، او مزاحمت کونکی څانګی دی لری کړل شی.
که د ونې دننه خواته د ونې مرکز خلاص پرېښودل ضرورت وي نو د اوړي په موسم کې شاخه بري کولای شی چی دا اړتیا پوره کړي.

دبچګیو او سکرونو پرې کول:

هغه نوي نیالګي او یا لښتي کومې چې د تنې، ریښو او دپیوندي برخې څخه ښکته رازرغونېږی باید ټولې پرې شي او همدارنګه هغه څانګې چې د ونې یوې خواته زرغونېږی او د ونی توازن خرابوی هغه هم باید دښاخه برۍ په وخت کې پرې شی. انار د ریښو څخه دبچګیو ویستلو ته مېلان لری.

هرزه وابښه:

هرزه وانښه زیاتره وخت په لاس سره او یا په رمبي سره ویستل کېږي، نوموړی کاردی په سرسری توګه ترسره شی ترڅو دریښو دزیان لامل ونه ګرځی.
C: دانارو ځوانو او پخو ونو ته سره ورکول: زیاته سره ورکونه دمېوې دپریوتلو لامل ګرځی.

په کلیفورنیا کې په نمونوي ډول دسرې استعمال:

نایتروجن دزیات مصرفه عناصرو دډلې څخه دښه حاصل او ودی له پاره یو اغیزمن عنصردی چې دنایتروجنی سری (امونیم نایتریت) په ډول چې زیات مشهور دی دلاس په ذریعې سره ونو ته په لومړیو دوه کلونو کې اچول کېږي چې دا مقدار دڅلورم کال پوری زیاتیږی.ددریم کال په شروع کې دې دغه سره دباغداری دتراکتور او یا شیندونکی ماشین په وسیله وپاشل شی.
په لاندی جدول کې د خالص نایتروجن اندازه دکېلو ګرام له مخی او یا د امونیم نایتریت ۳۳٪ سرې اندازه یو هکتار باغ ته سفارش شویده په هغه صورت کې چې په یو هکتار باغ کې ۳۳۱ ونې کرل شوې وي:

عمر	خالص نایترجن کېلوګرام	امونیم نایتریت کېلوګرام
لومړی کال	19	57.6
دوهم کال	30.5	92.4
دریم کال	50.5	153
څلورم کال او دهغې څخه وروسته	114	345.5

دا کېدای شي چې په منی او یا ژمی کې په یو ځل سره استعمال شی. په سپکو خاورو کې یې په وقفه ایې ډول استعمال اړین دی ، لومړی ځل دی د منی په وروستیو کې استعمال شی اوپاتی برخه دی په پسرلی کې.
په زیاته اندازه نایتروجن او ناوخته دسرې استعمال کولای شي چې دمېوی پخیدنه او رنګ وځنډوی. ځینو څیړنو ښودلې ده چې دزیات نایتروجن استعمال دونی د بدني ودې او دکمې مېوې تشکېل رامنځته کړی دی. نایترجن کېدای شي چې په مختلفو شکلونو سره استعمال شی:
دامونیم نایتریت (۳۳-۰-۰) ، امونیم سلفیت (۲۱-۰-۰) کوم چې عامه سره ده، یوریا (۴۶-۰-۰) کوم چې دنایتروجن غوره سرچینه ده.
که چېری دخاوری PH د 6.5 څخه پورته وی، دامونیم سلفیت سرې (۲۱-۰-۰) دنایتروجنی سرو دسرچینی په توګه کوم چې دخاوری دتیزابیت سره مرسته کوی استعمالیږي. که چېری دخاوری ph د 6.5 اویا ښکته وو نو د نایتروجن بله منبع دې استعمال شی. که چېری یی PH د 7.5 څخه لوړ وی، نو

دفاسفورس سرې دې نه استعمالېږي. په عمومي ډول سره القلی خاورې دانارو د روزلو له پاره مناسبی نه دي.
سرې دې په شیندل شوي ډول سره د نیالگی د څانگو دپراخوالی په امتداد سره واچول شی. دسری داستعمال له امله دسوزیدو دمخنیو په خاطر دی کېمپاوی سری د ونی دتنی څخه ۲۰ سانتی متره لری واچول شی.
دسری داستعمال څخه وروسته دی اوبه خور ترسره شی ترڅو استعمال شوی نایتروجن دریښو طبقی ته ورسیږی. دغذایي موادو او اوبو د رقابت دمخنیوی په خاطر باید دخاوری سطحه لوڅه شی چې د سطحی خیشاوی، دگیاه وژونکو په استعمال او عضوی ملچ سره هرزه بوټي لری شی.
دسری زیاته اندازه باید استعمال نه شی، دنایتروجن زیات استعمال د څانگو دزیاتی ودی ، ناوخته مېوه نیونی، کمزوری رنگ او خوند ، دمېوی ناوخته پخیدنه، او هم امکان شته چې دژمی یخ د ونی د زخمونو دحساسیت لامل وگرځی. همدارنگه دنایتروجن ناوخته او وروسته استعمال یعنی د جولایی د نیمایی څخه وروسته استعمال په ژمي کې ونې له استراحت څخه وباسي.
داسې شواهد او ارقام وجود نه لري چې وښایی د فاسفورس او پوتاشیم استعمال په انارو کې د ونې وده او یا دمېوې جنسیت ښه کړی.په زیاتره وختونو کې د جستو Zn کمښت په انارو کې لیدل کېږی، دغه ستونزه په ژمي او یا دپسرلي په سرکې په پاڼو باندې د جستو د پاشلو په اساس حل کېدای شي.
نایتروجن N او جست Zn په نمونوي ډول دانارو له پاره یوازینۍ سرې دي. نایتروجن د زیات مصرفه Macronutrients ، او جست Zn دکم مصرفه عناصرو دډلی څخه دی کوم چې په ډیر کم مقدار سره په ونه کې دکمښت دنښو دلیدلو څخه وروسته استعمالیږی.
په انارو کې دسرو داستعمال عملیی دنورو انارو تولیدونکو هیوادونو څخه:
اسرایل Israel: په کال کې د یوهکتار باغ لپاره د 200-300 kg یورې سره استعمالوي، پوتاشیم هم په همدی اندازه سره د K2O په شکل سره استعمالیږی. حیوانی سری په نمونوي ډول سره استعمال نه لري.
هسپانیه Spain: دسری استعمال تر هغه پوری نه سفارش کېږی ترڅو چې په پاڼو کې دکمښت نښی ونه لیدل شی، دسری استعمال دسری په وسیله د ککړتیا څخه دمخنیوی په خاطر محدود شوی دی نو په دی اساس دسرو داستعمال زیاته اندازه په لاندی ډول ښودل شویده:
لاندی اندازه باید زیاته نه شی:
۱۱۰ واحده نایتروجن، ۸۴ واحده فاسفورس، ۲۳۴ واحده پوتاشیم او ۲۵ واحده مگنېشیم دې د سیلابی اوبه خور په صورت کې استعمال شی. په قطره یې اوبه خور کې د زغم اعظمی حد ۸۵ واحده نایتروجن، ۶۷ واحده فاسفورس، ۱۸۷ پوتاشیم او ۲۰ واحده مگنېشیم دی.که چېری دعضوی سری هره اندازه استعمالیږی باید دنایتروجن د زغم لوړه اندازه دپورته ښودل شوی اندازی څخه معالومه کړل شی.
که چېری سیلابی اوبه خور سیستم په کار اچول شوی وي نو دنایتروجن اندازه دې په لاندی ډول سره په مېاشتو تقسیم کړل شی کوم چې لومړی ځل اوبه خور دغوټیو دماتیدلو سره سم شروع کېږی:
مېاشت دسری اندازه

مارچ	٥٪
اپریل	٢٥٪
می	٢٥٪
جون	٢٠٪
جولای	١٥٪
اګست	١٠٪

دعناصرو دکمښت د نښو پیژندل:

په انارو کې دنایتروجن او جستو دکمښت نښې زیاتره وخت د ونو په پاڼو او کله کله په مېوو، عمومي وده او یا په لښتو کې لیدل کېږي. چې دا په نمونوي ډول سره هغه نښې دي چې انار یې ښیي.

که چېرې نایتروجن کم وي، دمېوو د ونو زړې ښکتنۍ پاڼې کېدای شي چې زیړې شي، نهایي څانګو وده کمېږي، ونه دمېوې دحاصل څخه غورزیږي او یا یې حاصل کمېږي.که چېرې نایتروجن زیات شي ، بدنې وده کېدای شي چې تیزه شنه شي، خو دمېوې تشکېل کېدای شي چې کم شي او دمېوې پخیدنه د عادي حال څخه ٧١٠ ورځو پورې ځنډیږي. نو باید هر یو ددواړو پورته حالتونو څخه دنایتروجن کمښت او هم دهغې ډیرښت رامنځته نه شي.

دنوې ودې زیړې پاڼې تل داوسپنې او جستو دکمښت ښکاروندویې کوي او په شدیدو حالتونو کې دونې داخلي برخه کېدای شي چې زیړه شي.

دجستو Zn دکمښت نښې په پسرلي کې زیاتې روښانه معالومېږي، ونې پاڼې او ګلان وروسته غوړوي، پاڼې کوچنۍ او کله کله د رګونو ترمنځ زیړوالی ښایي پاڼې یې تاوې شوې وي.ځینې وختونه د بندونو ترمنځ فاصله یې کمه وي، وروسته بیا په راتلونکې وده کې نوې وده نوموړې نښې پټوي.

دجستو کمښت په تیزه وده کونکو ځوانو ونو او په الکلي خاورو کې په کرل شویو نیالګیو کې زیات لیدل کېږي همدارنګه ددوبې په نیمایې کې په ځوانو ونو کې هم لیدل کېږي. په خاورو کې دجستو استعمال غیر اقتصادي عمل دی ځکه چې په ریښو کې زیات جذبیدونکی نه دی اوهم په نباتاتو کې یوغیرمتحرک عنصر دی. دجستو دکمښت دمخینوي کامیابه لاره په پاڼو باندې د زنک سلفیت (طبعي زنک 52%) یا دجستو 14% کلیتونو استعمال دی. نوموړې استعمال د وده ایز موسم په هر وخت کې ترسره کېدای شي خو کېدای شي چې دپاڼې دسوزیدو لامل وګرځي. دجستو استعمال دحاصل د ټولولو څخه وروسته او داستراحت په مرحله کې ډیر غوره دی، په عمومي ډول، په پاڼو باندې د یو ځل شنیدنې له پاره محلول بایدپه یو هکتار کې د 2.2-1 کېلو ګرام اساسي جستو درلودونکی وي.

په لاندې شکلونو کې د جستو د کمښت نښې په انارو کې نه بلکې دانارو دکمښت نښې له دې سره ورته والی لري.

پـه کـی وی فـروټ کـې دجـستو دکمـښت نـښه

دشفتالو په پاڼو کې دنایتروجن دکمښت نښه

E. اوبه خور:

دمېوې د نیونې او تشکېل له پاره منظم ډول اوبه خور ضروري دی. دخاوری یوشان رطوبت د ونی دقوت دساتلو، حاصل ورکونی او دمېوی دسایز له پاره ضروری دی. په لومړی کال کې دکرل شویو نیالګیو دریښو دښه تشکېل له پاره مناسبی اوبه ورکول مهم دی. اوبه خوردی د وده ایز فصل دشروع څخه په پسرلی کې شروع او دحاصل داخستنی څخه وروسته وخت پوری دوام کوی.
دسطحي اوبه خور څخه دی ډډه وشی، مکرر سپک اوبه خور سطحي ریښې تشویقوی کوم چې دریښی د ورستیدنی د پیداکېدو لامل ګرځی او په تنه او ریښو باندی یرغل کوی او ونه وژنی.
کم تکراری او ژور اوبه خور غوره دی. ونی دی په ژور لوندوالی سره په هرو ۷-۱۰ ورځو په وقفه کې اوبه شی خو دا په موسم او هوا پوری تړلی پروسه ده.

په پخو باغونو کې داوبه خور اندازه په اقلیم او خاوری پوری اړه لری. دعمومی قاعدی له مخی دی په پسرلی کې 15m3 د ورځی له پلوه یوهکتار باغ ته (سره ددی چې اوبه خور شاید هفته وار شکل سره وی،خو پورته اندازه د ورځی په بنیاد سره اوسط دی).پورته ورځنۍ اندازه دی تر 350 m3 پوری دیوه هکتارباغ له پاره ددوبی په موسم کې دحاصل اخستلو تر وخته زیاته کړل شی.دیوه موسم له پاره به داوبو ټوله اندازه 6000m3 په یو هکتار اوسی سره د بارانه کوم چې په یوه موسم کې 4500m3 په یوه هکتارکې اوري،که چېری باران کم اوري نو دباران داندازې په تناسب سره دی ورسره اوبه زیاتی شی ترڅو دباران اوبه پوره کړی.
کم اوبه خور به دمېوی خراب سایز، دمېوی دزیاتی غورزیدنی، فشار لاندی ونو او کېدای شی چې دراتلونکی ګل کونی اندازه کمه کړی.

دحاصل دټولونی څخه وروسته دی کم اوبه خور ترسره شی. دژمی اوبه خور څخه دی ډډه وشی لکه دحاصل داخستلو په وخت کې چې د دروند اوبه خور. که غواړئ چې دمېوی اندازې ته انکشاف ورکړئ نو کله کله دی په ژمی کې اوبه خور صورت ونیسی. ددی څخه وروسته اوبه خور به د سپر داوړیدلو، بدنی ودی او په پسرلی کې دغیرمېوه لرونکی ودی لامل وګرځی.
سطحي اوبه کول دقلبي (سپاري) په لیکه او یو مخیزاوبه کول (Gravity Flow): د قلبي یا سپاري لیکې بایدد اوبو څخه ډکې شي .ددي دپاره چې د ریښو ټول سیستم ته اوبه ورسیږي او بیا اوبه تري

ویستل شي.غاړي کېداي شي ددي دپاره چې اوبه دیوې څخه تردوه ورځو پوري دکافي جذب لپاره وساتل شي.او څنډې یا غاړي تر راتلونکې اوبه کولو پوري باید لرې شي.

د خاوري پر بنیاد د مهال ویش مېتودونه (څنګه پوه شو چې څه وخت اوبه ولګوو)

اوبه لګول باید هغه وخت ترسره شي چې 50% اوبه له خاوري څخه جذب شوي وي.په خاوره کې د اوبو د محتویاتود معلومولو لپاره یو رمبې، بیلچه او یاد خاوري نل را واخلې اود 20 څخه 40سانتي پوري وکنۍ هغه خاوره چې تقریباً 50 فیصده اوبه ولري په لاندې ډول احساسیږي:

ځوان باغ د یو مخیز اوبه خور لاندې

پولي لرونکې یو مخیز اوبه خور

د خاوري جوړښت : Soil Texture

ځیږ یا coarse جوړښت: تقریباً وچ ښکاره کېږي چې پنډوسکې جوړوي او خپل شکل نه شي ساتلی.

ښه ګډه خاوره Loamy :

پنډوسکې جوړوي چې څه نا څه د قالب کېدلو وړ دي او کله چې د لاس په ګوتو کېکاږل شي یو نازکه فیته جوړوي رنګ ئې هم تیاره وي .

کلی خاوره Clay soil :

یو دا چې ښه پنډوسکې جوړوي او د یو اینچ یا تر هغه زیاته یوه فیته جوړوي ، تیاره رنګ لري او یو څه چسپناکه هم لري.

واښه او پاڼي (Mulch) د مېووخوانو ونو ته ګټوري دي .واښه او پاڼي یا نباتي پاتي شوني لکه توئي شوي پاڼي، د ونې پوټکي ، د وښو توټې، واښه ، د اري بور په خاوري کې رطوبت ساتي ، دخاوري بې حده حرارت معتدل ګرځوي ،او دهرزه ګیاو څخه د رقابت په کمولوکې مرسته کوي .د Mulch جوړولو دپاره واښه او پاڼي د 10 څخه تر15سانتي مترو پوري ژوراود تنې څخه څو اینچه وړاندې دخاورو لاندې کېږي.د مني په سرکې دا واښه او پاڼي لرې کېږي.داکار رېښوته اجازه ورکوي چې پوه شي حرارت سړیږي او ژمې راتلونکی دی.نو ونه په فزیالوژیکې ډول ژمي ته په چمتوکېدو پیل کوي.دځلو یا وښو لرې کېدل همدارنګه د موږکانو او نورو خوړونکې حیواناتو د پټېدلو او په ژمې کې د ونې د پوټکې له ژولو مخنیوي کوي.

د مېوې رنګړې کول:

کله چې ټول عوامل مساعد او غوره وي هغه مهال بیا ونه کولای شي چې ښه ډیره مېوه وکړي. په ونه کې د حده زیاته مېوه ممکن ونه کمزوري کړي او لرګي غوټي وکړي چې پایله یې د راتلونکې فصل لپاره د حاصل کموالي دي . دروند حاصل کولای شي د کوچني شکل او کمزوري کېفیت د مېوې پایله شي. ددې ستونزو د مخنیوي لپاره د ګل د غوړیدني څخه دوه یا دري اونې وروسته رنګړې کول وکړئ . د حشراتو یا ناروغي پواسطه زخمي شوي مېوې لومړي لرې کړي او د توصیه شوي فاصلي اوسط تعقیب کړئ. مېوه باید د ۷-۱۰ سانتي مترو پوري په هره څانګه کې یو دبل څخه لرې شي چې وړې څانګې یوازې یوه یا دوه مېوې ولري. رنګړې کول باید داسي وشي چې د څانګې په اساس یا بیخ کې کمه او د څانګې څوکې ته نږدې زیاته ترسره شي ترڅو د څانګې په سرکې د ډیرې مېوې له کبله د قاتیدلو او ماتیدلو څخه څخه مخنیوی وشي او یا هم د مېوې رنګړې کول دفصل په اخر کې څانګې دلمر وړانګو ته مخامخ کوي او د قات کېدلو څخه یې ساتي. هغه مېوې چې د جون د مپاشتي څخه وروسته رامنځته کېږي باید له منځه یوړل شي ځکه چې نوموړې مېوې معمولاً په بشپړ ډول نه پخیږي.

دنیالګیو د ځوانۍ په جریان کې (۲-۵)کالو پوري دکلکو مېوو غورځیدل غیر معمول نه دي.

د مېوو غورځیدل په زراعتي عملیاتو لکه د زیاتي سري او اوبه خور استعمال پوري اړه لري هغه مهال چې وده زیاتوي. ځواني ونې باید د فشار لاندي شرایطو کې ونه کرل شي.

د رسېدلي عمر ونې د ځوانو ونو په نسبت د زیاتو مېوو د نیولو توان لري همدارنګه د مېوې رنګړې کول د مېوو د غورځیدو کچه کموي ځکه چې ونې د زیاتو غذایي موادو دتولیدولو او د زیاتو مېوو په نسبت د رنګړې شوو مېوو دساتلو زیات توان لري.

۷. د انارو غټې ناروغۍ ، حشرات او د هغوی کنټرول:

انار ځیني ګډوډۍ، ناروغۍ او حشرات لري، دهیواد په کچه په انارو کې لاندي حشرات او ناروغۍ پیداکېږي.

په انارو کې ګډوډۍ او د هغوي کنترول.

- د مېوې چاودیدل: باید په منظم ډول اوبه خور وشي. زیاته وچه خاوره د لندي خاوري په نسبت د مېوو د چاودیدلو ناروغي راټیټوي.
- د باران او دلمر د ښکاره کېدو څخه وروسته د مېوې چاودیدل.
- د لمر پواسطه د مېوې سوځیدل: د کافي سري ورکولو ، په بنیادي توګه د نایتروجن استعمال او د قوي ښاخه برۍ په واسطه د پاڼو ښه پوښښ باید وساتل شي.

- د تني یا ریښي ورستیدنه: باید د ذهکشي ښه سیستم وساتل شي تر څو له دغې ستونزې سره مخ نه شي.
- د ښاخونو په وسیله د مېوو ګریدل: مزاحمې څانګي باید لرې شي او د مېوو تر منځ باید مناسبه فاصله وساتل شي ترڅو دغه عمل صورت و نه نیسي.
- د پوټکې توریدل: معمولاً په ذخیره خانو کې دغه عمل په خامو میوو باندې وده کوي. نو باید پخي مېوې راټولي شي او پاکې وساتل شي.

په انارو کې پیداکېدونکې حشري او د هغوي کنترول(نوموړي حشري د نورو مېوه لرونکو ونو د حشرو په څیر تداوي کېږي): په کالیفورنیا کې فقط سپږی او چنجي عام حشرات دي همدارنګه په یاد شوي هېواد کې سپږی او چېنجي یوازیني معمول حشرات دي.

Leaf Footed Plant Bugs :نوموړي حشرات چې علمي نوم یې leptoglossus sp دي په زیانمن ډول په انارو باندي راټولیږي خصوصاً په هغه وخت کې چې انار په منځ وچوي. خو بیا هم د نوموړو حشرو زیان تر هغه وخته کم وي ترڅو چې تیزابي مواد له چاودلي برخي څخه څځیږي. تر هغه چې تیزابي مواد څځیږي نوموړي حشرات د ژیړي برخي (albedo) د سوري کولو په لټه کې وي مګر نه د داخلي برخي(aril). خوبیاهم ځیني وختونه دوهمې وېروسي پتوجنونه Alternaria او Botrytis په نوموړو سوریو کې راټولیږي. چې د Bacillus thuringiensis او د Leaf Footed Plant Bugs په وړاندي موثر نه دي. خوشبختانه نوموړي حشري سیمه ایزي او له باغ څخه لرې نه خوریدونکې حشري دي یعني نشي کولای چې نږدي باغ مصاب کړي.

اداره: نوموړي حشري په باغ کې د فصل په اخر(اګست او سپتمبر) کې معمولاًنه تر سترګو کېږي.خو که چېري دوي په همدي باغ یا بل نیږدي باغ کې ژمې تیر کړي نوکېداي شي مخکې تر سترګو شي.
زیاتره کلونه د Leaf Footed bug حشراتو نفوس د طبعي مړیني یعني د لوړ حرارت پرازیتي هګی و(Gryon pennsylvanicum) په وسیله تداوي شوي دي. په هر ترتیب نوموړي طبعي کنترول په هغه وخت کې چې د ژمې تیرونکو حشرو زیات نفوس وجود ولري د اعتبار وړ نه دي. نوموړي کنترول د پسرلي په وخت کې چې پرازیتي هګی فقط بالغ حشرات متاثره کوي په خصوصي ډول د اعتبار وړ دي . دا هغه ژمې تیروونکې بالغ حشرات دي چې د زیات زیان باعث ګرځي.هیڅ ډول کرنیز کنترول تر اوسه نه دي پیژندل شوي چې د leaffooted bug یا د دي د زیان په وړاندي چې په پیسته کې رامنځ ته کېږي موثر تمام شي. خو بیا هم ځیني کرنیزي تداوی لکه د باغ څخه د پاتي شونو ټولول کولای شي چې د ژمې تیروونکو حشرو په نفوس کې کمښت رامنځته کړي.

سپږی یا **Aphids**:

د سپږیو لږ تعداد د تشویش وړ نه دي، او د سپږیو ډیر نفوس د تاویدلو ، ژیړیدلو او د پاڼو دڅانګو د بي ډوله کولو سبب ګرځي او دوي همدا رنګه کولاي شي د یوي چسپناکې مادي چې د شاتو شبنم ورته وایي د تولید سبب وګرځي چې وروسته د Sooty Mold فنګس د ودي سبب ګرځي کومه چې مېوه زیانمنه کوي.

اداره یا Management :

په لومړي سرکې د حشراتو ضد دواګاني استعمال کړئ .کله چې د سپږو تعداد زیات وي او دوي د پاڼو په تاوولو او بي ډوله کولو پیل وکړي ډیر وخت دا کار ستونزمن وي چې دوي کنترول شي ځکه چې تاو شوي پاڼي سپږیو ته د حشراتو ضد دواګانو او طبعي دښمنانو په مقابل کې پناه ورکوي. چېرته چې د سپږیو نفوس په څو تاو شوو پاڼو یا نوو څانګو ځاي په ځاي کېږي نو په دي حالت کې ښه کنټرول ددي څانګو پري کول دي. په غټو ونوکې ځیني سپږی د ونې د ضخیمې چتری په دننه کې ښیرازه کېږي . ددي ساحو پري کول د سپږیو لپاره لږ مناسب دي، ساحه د هرزه ګیاو څخه چې سپږی ساتي پاکه وساتی . د نایتروجني سرو ډیره اندازه د سپږیو د بیا پیداکېدو لپاره ډیره په زړه پورې ده. د اړتیا څخه زیات نایتروجن مه استعمالوئ. حشره وژونکې صابون ، د نیم غوړ ، عالي او یا عالي ته ورته پارافیني ډوله تیل د سپږیو موقت کنترول کولاي شي که چېرته په ټولو پاڼو استعمال شي. د پوره پوښښ لپاره د پورته موادو سره په ډیري اندازي اوبه وشیندئ او د پاڼي لاندي او باندي برخي خپل هدف وګرځوئ. پورته مواد سپږی په همغه ورځ چې دوا پاشي شوې وي وژني نو ځکه باید تکرار شي.

سپږی **Mites**:

سپږی عموما د جسم د پلن والي او هوارولي او د مخکنیو پښو د اوږدوالي څخه پیژندل کېږي ځوانې سپږی په مختلفو رنګونو کې لیدل کېږي کېداي شي داغونه او خاپونه ولري او هم کېداي شي چې خاپونه ونه لري. سپږی د ژمي په موسم کې منډوکو او وړو څانګو کې هګی اچوي نوموړي هګی وروسته د پسرلي په موسم کې چوي او د سپږی بچې ورڅخه بهر ته راوځي . سمدواره د راوتلو وروسته پاڼو سره تماس نیسي چېرته چې خپله غذا په اساني لاس ته رواړی شي سپږی د پاڼي د حجراتو څخه خپله غذا لاس ته رواړي کله چې پاڼي په داسي شکل سره تخریب شي د ونې د ژوند کچه راټیټېږي او

هم ورسره د مېوې په سایز بده اغیزه پرېوځي او یې مېوه اغیزمنه کېږي .هغه پاڼي چې د سپړۍ (Mites) په ذریعه متضرره شوي وي علایم یې دا دي چې د پاڼې شکل به یې خال ،خال نصواري رنګه وي. هغه ونې چې د مقاومت قوه یې کمه وي د سپړیو زیات نفوس ته زمېنه برابرېږي چې په پاڼو کې تخریبي عمل تر سره کړي ،خو باید دا په یاد ولرو چې د سپړیو زیات تعداد دوه عمده مشکلات رامنځ ته کوي . تقریبا د پاڼو ټول کلوروفیل (Chlorophyll) د منځه وړي او بل دا چې رنګ به یې په زیړ بخن شکل بدل شي . بعضې حشره وژونکې کوم چې د نورو افاتو د مخنیوي په منظور استعمالیږي کله کله د دې سبب کېږي چې په ناڅاپي ډول د سپړیوتعداد زیات کړي.

د سپړیو اداره او کنټرول: کله نا کله سپړۍ په طبعي شکل سره د نورو حشرو په زریعه کنټرول کېداې شي خو په عمومې ډول کنټرول د دې سبب ګرځي چې اکثره سپړۍ اوړي ته پاتې شي او کاملا د منځه نه ځي. په ژمي کې د Dormant oile استعمال کوم چې یو بیولوژکې کنټرول دې د Mites سپړۍ د کنټرول یوه لار ده خو د دې په زریعه کېداې شي چې پرته له سپړۍ نوري حشري هم ووژل شي کچېره د 20 فیصده څخه د سپړۍ هګۍ زیاتې وي

پدې وخت کې یې باید د مخنیوي لپاره د استراحتي سپرۍ د تیل په لوړه کچه استعمال شي. دې سره کېداې شي چې یو حشره وژونکې هم ورعلاوه شي تر څو د نورو افاتو او حشرو مخنیوي ورسره هم وشي په اکثره باغونو کې د اوړي او پسرلي په موسم کې د Miticides استعمالول غوره دي . خو دا په هغه صورت کې چې سپړیو د خاښونو پاڼي نهایي متضرره کړي وي. Dusting sulfur دوه ځلي یعنې دپسرلي په اخروخت کې (May) او د اوړي په لومړي وخت (June) کې استعمالیداې شي.

چینجي Worms :

مختلف چینجي د هر څه خوړونکو (Omnivorous)په شمول د پاڼو څخه غذایي مواد لاس ته راوړي ځیني وختونه په ونو کې چې کومې مېوې دي هغه هم د دې چینجیو په زریعه د حملې لاندې نیول کېږي . هغه مېوې چې د چینجیو په زریعه متضرره شوي وي کېداې شي چې د ونې څخه په ځمکه وغورځیږي دا ځکه چې هغه نهایي تخریب شوي دي ولې کمې تخریب شوي مېوې اکثره په ونو کې پاتې کېږي او خصوصیات به یې دا وي چې ژیړ رنګ به لري ، زخمې زخمې به وي او سطحه به یې زیږه وي . او با لاخره مېوه به یې یوه تغیر شوي اوله اصلي رنګ څخه اوښتې او بد شکله وي .

د چینجي اداره او مخنیوي:

ځرنګه چې چینجي مختلف مراحل لري خو د لاروا په مرحله کې یې د مخنیوي لپاره د (Bacillas thuringiesnsis) په نوم تولید شوې دوا چې په عام بازار کې هم خرڅېږي ډېره اغېزمنه ده.
ځرنګه چې دا دوا ډېره مشهوره او عامه ده نو د ډیرو حشراتو د منځه تګ لپاره مناسب او په زړه پوری علاج دی او ددې تر څنګ یې بله خوبي داده چې دګټورو حشراتو ، مرغانو ، او انسانانو لپاره هیڅ نوعه ضرر نه رسوي.
کله چې نوموړي Bacillas thuringiensis استعمال شي نو Leaf rollers خپله غذا څو ساعته وروسته بندوي . او وروسته له څو ورځو مړه کېږي او له منځه ځي یوه بله نوعه سپری د Thoroug spray په نامه هم شتون لري چې دا هم د کنترول لپاره ډیره موثره ده خو دا د هغه leaf roller لپاره استعمالیږي چې د لاروا په مرحله کې او کوچني وي یعني حد اقل ۱ سانتي متر نه باید اوږده نه وي . او د نهایي ضرورت استعمال یې د یو ځل څخه زیات دي د ځینو حشراتو له منځه تګ په خاطر باید (Pesticides) استعمال شي خو ځیني داسي (Pesticides) هم شته چې مفیدي حشري هم وژني لکه د شاتو مچې او Lace Wings ...

د انارو ناروغۍ، علایم او اداره کول :

ځني ناروغۍ دي چې هم په خامو انارو او هم په پخو انارو کې رامنځ ته کېږي لکه (Alternaria, Botrytis, fruit rots , surface mold) خو Fruit rots اکثره په پخو مېوو کې رامنځ ته کېږي . خصوصا هغه وخت کې کله چې دوه مېوې یو بل سره ولګیږي او زده شي . دا ډیر زر په تورو داغونو بدلیږي . انفکشن معمولاً په یخي هوا ، باراني پسرلي او اوړي کې صورت نیسي په داسي حالت کې چې مېوه کېداي شي خړېخنه شي او ساحه پتوجن ونیسي. دا کارپه هغه صورت کې کېداي شي چې د انارو مېوه وچوي او داني یې لوخي شي دغه پتو جنسونه اکثره د دوهمې پتوجن په حیث وروسته د لوخوالي او د Albedo د سوري کېدو څخه پر مختګ کوي او مخ ته ځي . د حاصل راټولولو وخت کې بایدډیر دقت وشي او باید څومره چې امکان لري زر اداره شي که په باغ کې دوړي او خاوري موجودي وي نو د ګرد سره سپورونه خپرېږي فلهذا مېوې باید په یو خاص ځاي کې ټولې کړاي شي.

د انارو د حاصل راټولول او سنبا لول:

د انارو پخوالي:هغه انار چې د حاصل راټولولو وړ وي معمولاپه دوهمې یا دریمې پاڼو کې تولیدیږي یعني یو کال د کرلو څخه وروسته د انارو مېوې هغه وخت پیک Pick کېداي شي کله چې رنګ یې تیاره سور شي.
د انارو مېوې د ګل د پراخوالي له وجي په مختلفو مراحلو کې ثمر ته رسیږي . هغه حاصل چې کېفیت یي نهایي ښه وي او زمونږد تقاضا وړ وي هغه په شپږمه پاڼه کې لاس ته راځي یعني د کرلو څخه شپږ کاله وروسته . له یو هکتار (Hectare) ځمکې څخه کېداي شي چې شپږ ټنه انار لاس ته راشي .

د حاصل د راټولولو لارې چارې: هغه انار چې تازه په تازه استهلاک کېږي او یا هم پروسس ته نه وړاندي کېږي په ډیر احتیاط سره د لاس په واسطه پیک کېږي ،ځکه چې دا شوني ده که د انارو خارجي پوټکې زخمې یا وګرول شي او یا هم داغي او عیبي شي د هغې په وجه د انارو د مېوې داخلي برخي ته زیان ورسیږي او که زیان هم ور و نه رسي خو دا باید په یاد ولرو چې د زکر شوو ستونزو سره د انارو د مېوې اهمېت په تجارتي لحاظ مخ په ښکته ځي. هغه کسان چې د انارو د مېوې د راټولولو سره سر وکار لري باید مېوې ډیري ژوري راونه شکوي . او نه ډیري رغي . کله چې د انارو مېوې د باغ څخه راټولي شي باید له تیره ښاخونو څخه پاکې شي او په ډیر احتیاط سره په کریټونو کې ځاي پر ځاي شي تر څو د زخمې کېدو مخنیوي یې وشي.

د انارو د مېوو پروسس:

انار کېدای شی چی جوس او یا هم دجیلی (Jelly) په مصرف ورسیږی او که چېری د پوټکو سره مېده شی نو کېدای شی چی په لوړه کچه Polyphenolics ولری. چې په طبابت کې د شربت د جوړولو لپاره یې جوس کېدای شی چی ټینګ او بوره ورسره ګډه شی.
له انارو څخه کېدای شی چی د انارو شربت جوړ شی. د اسیا په ځینو برخو کی انار وچېږی او یا هم د مسالی (مصالحی) د جوړولو په منظور ټکول کېږی.

د انارو ذخیره کول:

کله چی عرضه د تقاضا په نسبت لوړه وي او فصل اوږدوالی ومومی، نو باید مېوی پدی وخت کی په یخو ذخیره خانو کی وساتل شی. د انارو مېوی په 7 درجې د سانتی ګراد او 90 فیصده نسبتی لنده بل کی ساتل کېدای شی. فقط هغه مېوی چی د حشراتو په واسطه نه وی زیانمنې شوې په یخو خونو کی ساتل کېدای شی او هغه مېوی چی د حشراتو په واسطه زیانمنې شوي وي کېدای شی چی په ذخیره خانو کی ورستې شی.
د انارو مېوی کولای شو چی د دریو مېاشتو پوری په اسانې سره ذخیره کړو که چېری ذخیره شوی مېوې پخې و نه اوسي نو د پوټکي په بهرنۍ برخه یې نصواری رنګ رامنځته کېږی. کچېری انار تر

دی حده په ذخیره کی وساتل شی چی پوټکی یي وچ شی نو بیا هم زړی به یی د څه وخت لپاره تازه اوسي. د انارو په ذخیره خانه کی د یخ زیان هم کېدای شی چی رامنځته شی.
پنځه درجی د سانتی ګراد یا لدی څخه ښکته تودوخه دانارو د یخ د زیان باعث ګرځی او کله چی تودوخه د پنځه درجی سانتی ګراد څخه کمېږی نو د یخ د زیان نښی لاپسی زیاتیږی او په هغه وخت کی چی مېوی 20 سانتی ګراد خونی ته انتقالیږی نو د یخ د زیان نښی په ځرګند ډول لاپسي ښکاره کېږی، د بیلګی په ډول د پوټکی د نصواری رنګ بی رنګه کېدل،د پوټکو په سطحه دداغونورامنځته کېدل اوهمدارنګه دورستیدونکواورګانیزمونو په وړاندې حساسیت پیداکېدل یې بېرونی ښکاره نښې دي او داخلی ښکاره نښی یی عبارت دی له :
د تخمونو یا دانو بی رنګه کېدل اوهمدارنګه د تخمونو یادانو د بیلیدونکی سپینی برخی بی رنګه کېدل.

غذایي ارزښت په ۱۰۰ml جوس کې یا دخوړلو وړ برخه کې په 100 ګرامه کې.

	انار
د اوبو فیصدي	79
کالوري	70
پروتین (%)	1.1
چربي	0.9
کارلوهایدریتونه (%)	18
خام فایبر (Crude fiber)	0.3

د انارو د ورځنۍ توصیه شوې برخې د اړتیا فیصدي	
ویتامین A	---.
تیامین B1	0.2
رایبوفلاوین B2	1.2
نیاسین	1.4
ویتامینC	8.9
د انارو د برخې اخیستنې محتویات په ملي ګرام سره	
کلسیم	1.0
فاسفورس	2.8
اوسپنه	8.0
سوډیم	---
پتاشیم	5.5

په غذاکې برخه اخیستنه Contribution to diet

دانارو په جوس کې خورا ډیر Polyphenol لکه Hydrolyzable tannins چې punicalagins هم ورته وئیل کېږي موجود دي چې د انارو د پوټکو څخه لاسته راځي.

په ابتدایي څیړنیز لابراتوار او د انسانانو په ازمایښتي څیړنو کې د انارو جو س د زړه د ناروغیو د خطري عواملو د Cardiovascular او arterosclerosis په کمولو کې موثر ثابت شویدي. Tannin چې په انارو کې موندل کېږي د Oxidative فشار د کمولو مسولیت لري همدارنګه انارد Systolicویني Systolic blood په کمولو کې هم کومک کوونکې ښودل شوي دي. څیړ نو ښودلي ده چې د انارو جوس د Prostate cancer او Osteoarthritis په مقابل کې موثر دي . د انارو جوس کېداي شي چې د ویروسونو او بکتریاوو ضد تاثیرات د غاښونو د Plaque نرم مواد چې په غاښونو باندي پیدا کېږي د هغې په وړاندې هم موثر تمام شوي دي. په انارو کې فایبر او ویټامینونه ډیر لوړ دي. په خاص ډول د ویټامین اي او ویټامین سي ښه منبع ده. دري واړه تازه انار په ورځ کې له ۵۰ فیصده څخه زیات توصیه شوي. بیټا کروتین Beta – Carotene او antioxidant لري. بیټاکروتین په رګونوکې د plaque ،د لمر د زیان څخه د سترګو ساتل او د ازاده رادیکالونو په غیر فعاله کولوکې چې د سرطان سبب ګرځي مخنیوي کوي، بر علاوه ویتامین A هم جوړوي چې د نظر او د سترګو د غوړ ساتلو لپاره یوه حیاتي ماده ده. انار په مهمه اندازه اوسپنه لري چې د هیموګلوبین لپاره کوم چې په وینه کې اوکسیجن انتقالوي ضروري ده.

۸. پوښښي بوټي
ايا بزگر د عايد لپاره دوهم نبات وکري ؟

ځيني وختونه د انارو په باغونوکې پوښښي بوټي کرل کېږي په بعضي حالاتوکې د اګرانومېکې نباتات، سبزيجات او مېوې ، د حيواناتو لپاره واښه (Forage) او غلې دانې هم په باغونوکې کرل کېداي شي. په هر حال نور نباتات به د انارو سره د اوبو او غذايي موادو لپاره رقابت وکړي چې د ونې ، حاصل او د مېوې اندازه کموي ، پوښښي بوټو لکه شفتلي او نور Legumes په باراني موسم کې چې ترڅو اوبه کمېږي گټهور دي. دا طريقه د خاوري حاصلخيزي ډيروي خو نور نباتات لکه هرزه گياوي بياد يخ وهلو زيان ډيروي.

ولې پوښښي بوټي وکرل شي؟

- پوښني بوټي کېداى شي د باغ تر حاصل ورکولو پوري د عايد يوه گټهوره منبع وي.
- د کروندې خاوره ښه کوي.
- د اوبو د ننوتلو نفوذ زياتوي.
- د خاورې د ښې حاصلخيزۍ لپاره اوربشي ، او Legumes لوړ ارزښت لري.
- د هرزه گياو د کنترول لپاره گټهور دي.
- د خاوري تخريب کموي.
- ځيني پوښښي نباتات چې په دوراني ډول وکرل شي د خاوري د نيماتود (Nematode) د کنترول لپاره ښه دي .د نيماتود د کنترول لپاره دوراني ښه نباتات ، Sudan grass ، د اوري دانه (Mustard) ، مېږ ,او Cow peas دي.
- په شگلنو خاورو کې وربشې او جودر د سارايي اوربشو (Oat) په نسبت ښه نتيجه ورکوي.

د پوښښي بوټو زيانونه:

- پوښښي نباتات هم د ونو نوو پاڼو او گلانو ته هغه مهال چې لوړ او گڼ وي د يخ وهلو خطر زياتوي .
- د يخ وهنې د خطر د کموالي په خاطر ټيټ قدي پوښښي بوټي وکرئ ، مگر واښه مه کرئ ځکه يخني راټولوي او د بکترياو د رامنځته کېدو باعث گرځي او ونو ته انتقال مومې.

- په پسرلي کې ګڼ نبات امکان لري د نصواري ورستیدنې ، د شاخونو د سوري کېدو ،سرخۍ ، Mildew او نورو فنګسي ناروغیو لامل وګرځي په خاص ډول کله چې نبات لوړ وي. لکه لوړ غله جات او Legumes، د مثال په ډول Faba Bean.
- د دوبي پوښښي نباتات کولای شي د نیماتود تعداد ډیر کړي. د ټول کال نباتات لکه شفتله کېدای شي په دوبي کې ډیري اوبه استعمال کړي ، نو باید ژمني کلني نباتات وکرل شي.

سپارښتنې **Recommendations**:

- د ژمي پوښښي نباتات په خاوره کې اړول کېدای شي چې د خاوري حاصلخیزي ، غذایي مواد ، او د اوبو نفوذ لوړ وي.
- د خاورې د نایتروجن د سمون لپاره Legumes وکری. لکه ، مې ، نخود ، Bell Beans شفتلې ، Medics او Cow peas وکرئ.
- ددې لپاره چې خاورې ته ګټه واوړي پوښښي نباتات په خاوره کې وابښه کړئ. د نبات هغه برخه چې خرڅېدلای شي ټوله کړئ او نور ټول نباتات په خاوره کې واړوئ چې خاورې ته سره ورکړل شي او خاوره اصلاح شي.

www.aghalibrary.com